

ine voor houders en liefhebbers van roofvogels en uilen - www.deloer.nl

e Loer

mrt./apr. 2008

Losse nummers: € 5,75

Kerkuil met verkeersproblemen

er in dit nummer: Jagen in Duitsland • Dossier erfgoed
wold, de havik • Rubrieken • De burqua verovert Europa
nsie • Interview Frank Bond • En nog veel meer...

FALCON LEISURE

Hunting with Harris Hawks

bob dalton

Don't miss the opportunity to obtain a copy of this book which is limited to 500 signed and numbered copies. Available now. **£35.00** + £4.95 P&P

An exciting one hour video showing training and hunting with Goshawks. Video or DVD.

£23.50 inc P&P.

This 40min video captures some excellent footage of hunting with Aplomado Falcons in South America. Video or DVD.

£15.50 inc P&P.

This video sets out to show how to train and manage various species. The film concentrates on a Barn Owl, Spotted Owl, Eagle Owl and a Great Grey Owl. Housing, feeding, equipment and imprinting are all covered in detail. Video or DVD. **£23.50** inc P&P.

This one hour video shows training and hunting with Harris Hawks. The emphasis being very much on hunting. Shows hawks being flown singly, in a cast and in a group of three. Also working with ferrets and a pointer. Some truly excellent hunting footage. Video or DVD.

£23.50 inc P&P.

NEW PRODUCTS

HOOD HOLSTERS

£12.50 including P&P

NEW STYLE HAWKING VEST

Complete with hood holster and hygienic plastic meat container. Machine washable.

£42.50 including P&P

CASTING JACKET

Essential item for casting a hawk and fitting equipment, etc. Enables the falconer to safely fit jesses, bells and tail mounts single-handedly.

£20.00 including P&P

WRITE OR PHONE FOR OUR CATALOGUE OF FULL RANGE OF EQUIPMENT, BOOKS, DVDs AND VIDEOS

FALCON LEISURE

Pointers Rest, 1 Witt Road, Fair Oak, Eastleigh, Hants SO50 7FW

Tel/Fax: 02380 696921 Mobile: 07774 267790

E-mail bobdalton@falconleisure.fsnet.co.uk Web site: www.falconleisure.com

Colofon

"de Loer" is een uitgave van 2B Uitgevers,
Postbus 43, 4100 AA Culemborg.

Verschijningsfrequentie
6x per jaar

Losse nummers: € 5,75

Abonnementen

Jaarabonnement, 6 nummers: € 28,95
Halfjaarabonnement, 3 nummers: € 15,95

Abonnementenadministratie

Voor abonneren, bestellen,
adreswijzigingen en opzeggen:
Abonnementenland,
Postbus 20, 1910 AA Uitgeest
Tel.: 0900-226 52 63 (€ 0,10 per minuut)
Fax: 0251-31 04 05
Site: www.aboland.nl

Verkooppunten Nederland

De Loer zoekt nog verkooppunten.
Voorwaarden op aanvraag.

Verkooppunten België

De Loer zoekt nog verkooppunten.
Voorwaarden op aanvraag.

de Loer Medewerkers

Wil Meinderts
Rypke Zeilmaker
Sjef van Rixel
Harm Abma

Vormgeving en Lithografie
Studiotekst, Culemborg**Druk**

Drukkerij Damen, Werkendam

Advertenties

Tarieven op aanvraag:
advertieren@deloer.nl

deLoer

Copyright: 2B Uitgevers, 2008

Niets uit deze uitgave mag overgenomen
worden zonder uitdrukkelijke toestemming
van de uitgever, en alleen dan
uitsluitend met bronvermelding.

Foto omslag: **Kerkuil** (Tyto alba)
door Wil Meinderts

Voorwoord

Beste Loer-lezers.

Langzaam maar gestaag krijgt het enige Nederlandstalige magazine voor houders en liefhebbers van roofvogels en uilen, meer fans en een grotere kern van enthousiaste lezers! Ook gaat 'de Loer' op tournee en zullen we de komende maanden een aantal beurzen en evenementen bezoeken om het magazine onder ieders aandacht te brengen. Het aantal adverteerders dat ons steunt, groeit eveneens. In dit nummer eveneens een lijst van verkooppunten in Nederland en België. Ook diverse parken, die traditioneel rond het paasweekeinde hun deuren openen, hebben toegezegd 'de Loer' te gaan promoten.

In dit nummer aandacht voor een bijzondere jachttechniek door onze Oosterburen. Bovendien wordt de geslagen prooi nog gebruikt voor een wetenschappelijk onderzoek. Ook zijn er enkele nieuwe columns toegevoegd. Een lesje valkerijgeschiedenis in het nieuwe 'Erfgoedossier' leert ons meer over de glorie dagen van de Nederlandse valkerij. Een reis door de tijd waarin we teruggaan naar de bron van de oudste valkeniersverenigingen in Nederland.

De 'nieuwe wildernis' gaat dit keer over de kerkuil. De uilen waren in het vorige nummer nogal onderbelicht. Dit keer dus een special over de Tyto alba.

Verder in dit nummer het tweede deel van 'Jagen in de Everglades' door Bob Dalton. Ook een zeer indrukwekkende ervaring met een havik, van de dood gered door deze auteur en valkenier, heeft een plaats in dit nummer gekregen.

Het 'Loer Podium' wordt dit keer beklommen door Bernd Pöppelmann.

Kortom, weer veel informatie rond uw favoriete onderwerp, de roofvogel. Mocht u nog andere onderwerpen onder onze aandacht willen brengen, bezoek dan onze site www.deloer.nl en stuur een mail naar lezersvragen@deloer.nl

De redactie heeft een welkome uitbreiding gekregen in de persoon van Harm Abma, die nauwgezet als corrector alle stukken redigeert. Harm, welkom bij 'de Loer' en alvast hartelijk dank voor je inzet!

Veel lees- en kijkplezier toegewenst!

Namens de redactie,
Jos van Rixel

| 4

Inhoud

mrt./apr. 2008

40

Griswold, de havik

Voorwoord 3 | Nieuws 6 | Jagen in **Duitsland** 10 | Nagel 15 | Interview: **Frank Bond** 16
 Recensie 18 | Juridisch 19 | Baasje & Beestje: **Ronny Broos** 20 | Broedseizoen 22
 De lange lijn 24 | Poster 26 | Techniek: **Gebroeders Teurlincx** 28 | Dossier erfgoed 30
De Everglades 34 | Stelling 37 | So you wanna be a falconer 38 | **Griswold**, de havik 40
 Nieuwe wildernis: **Kerkuil** 44 | Loer Podium: **Bernd Pöppelmann** 47 | Agenda 50

IAATE 2008 Congres voor Internationale vogeltrainers in Vogelpark Avifauna

Van 5 t/m 8 maart jongstleden kwamen ruim 200 internationale vogeltrainers en valkeniers bij elkaar op het jaarlijkse congres van de International Association of Avian Trainers and Educators (IAATE). Het - van oorsprong Amerikaanse - congres, werd voor het eerst georganiseerd in Europa. In ons eigen Vogelpark Avifauna te Alphen aan de Rijn. Hiermee hoopt IAATE te benadrukken dat zij een internationale organisatie is.

Naar aanleiding van een klein testcongres afgelopen jaar op dezelfde locatie in Alphen aan de Rijn, bleek dat er een grote vraag en interesse is aan uitwisseling van ervaringen en kennis.

Daarnaast bleek deze bijeenkomst een geschikt moment om te netwerken, nieuwe collega's te leren kennen en vrienden te maken.

Dit succesvolle congres werd georganiseerd door enkele Europese vogeltrainers en valkeniers in samenwerking met het team van Vogelpark Avifauna. Het congres zal zeer zeker navolging krijgen op een andere locatie in Europa. Dit echter over twee jaar.

Behalve de erkende vogeltrainers, die werkzaam zijn in diverse dierentuinen van Europa, waren er ook veel internationale valkeniers aanwezig die interesse hebben om educatieve presentaties te gaan geven of om nieuwe technieken te leren. Zo waren er ook bekende gezichten uit de Nederlandse, Belgische en Engelse valkenierswereld en waren er verschillende valkeniersverenigingen vertegenwoordigd.

Diverse internationale trainers gaven geweldige presentaties. Alleen al het beeldmateriaal sprak tot de verbeelding, met prachtige en indrukwekkende foto's en beelden.

Diverse thema's kwamen aan bod zoals: ethiek, gedrag, training, presentatie, wat te doen in de winterperiode, natuurbescherming en educatie, groepstraining (hoe een groep vogels te trainen in een keer). Bedreigde gieren in India, edutainment (een combinatie van educatie en entertainment, gewicht, vrije vlucht en medical training).

Dit laatste is voor Europa een vrij nieuw begrip. De nieuwste technieken maken het bijvoorbeeld mogelijk om een vogel zo te trainen dat hij vrijwillig, zonder te worden gefixeerd, een bloedafname of het plaatsen van een microchip accepteert of vrijwillig op een weegschaal plaatsneemt in de volière, enzovoorts. Technieken waar wij allen en onze vogels nog heel veel voordeel aan kunnen hebben. Minder stress is immers minder

risico! Ook het thema, dat we onze vogels in de tijd dat ze in de volières verblijven afleiding moeten bezorgen, was erg interessant. Vooral de diverse mogelijkheden om onze vogels zowel lichamelijk als geestelijk bezig te houden waren erg indrukwekkend. Het was erg amusant om te zien hoe een vogel moest werken om aan zijn eendagskuiken te komen. Terwijl het normaal werd aangeboden, moest hij er nu hard voor werken. Zoals het in de natuur gebruikelijk is. Ook werden thema's in workshops besproken in kleinere groepen. Thema's zoals het maken van huiven en handschoenen, medicinale verzorging-, herkenning van ziekten en hoe te handelen bij publiekelijk spreken en presenteren, gedragsverrijking, gedrag en training. Verder waren er diverse gespecialiseerde en gerelateerde bedrijven aanwezig, die zich presenteerden op een "dierentuinmarkt". Bovendien was er een soort van veiling, waarvan de opbrengst ging naar een natuurbeschermingsproject. Na afloop van het congres bezochten enige internationale trainers diverse Europese dierentuinen, waaronder Vogelpark Walsrode in Duitsland.

Avifauna

Tussen alle presentaties en workshops door gaven de trainers van Avifauna een spectaculaire presentatie met een keur aan vogels. En dan vooral de meest exotische vogels, waarvan velen van ons niet eens weten dat je die - net als een roofvogel - kunt trainen! Ik kan u dan ook alleen maar aanraden om de vogeldemonstratie dit jaar zelf eens te gaan bezoeken in Vogelpark Avifauna. Dit zal zeker de moeite waard zijn! Ook het vogelpark zelf, dat momenteel deels een metamorfose ondergaat, is zeker de moeite waard. De tropenkassen met diverse neushoornvogels en het vernieuwde moerasbiotop met de meest prachtige vogels. De Lori Landing, waar kleine bonte honingpapegaaien uit Australië uit je hand nectar komen drinken, waren leuke ervaringen.

Daarnaast bracht al dat heerlijke eten, geleverd door hoofdsponsor Van der Valk, een grote meerwaarde aan het congres. Het buffet was zeer goed verzorgd. Eén van de veel besproken thema's tussendoor, was de aankomende wijziging in de Europese regelgeving. Deze wijziging zal er toe leiden dat valkeniers, die in de toekomst in dierentuinen willen werken met presentaties, aangesloten moeten zijn bij een organisatie als IAATE. Bovendien zullen zij een erkend vogeltrainer moeten zijn, zoals in Duitsland al grotendeels het geval is. De nieuwe regelgeving is bedoeld om te voorkomen, dat een ieder met een kerkuil zich valkenier kan noemen en publiekelijke presentaties mag geven. Ook worden er in de nabije toekomst opleidingen gestart, waarbij men leert hoe men presentaties moet geven en de dieren hiervoor moet verzorgen en trainen. Onze conclusie is in ieder geval dat IAATE een grote bron van informatie is. Meer informatie over IAATE vindt u op de website www.iaate.org Voor een bezoek aan Vogelpark Avifauna kunt u naar Alphen aan de Rijn of bezoekt u de website van Vogelpark Avifauna: www.avifauna.nl

[foto's: © Vogelpark Avifauna]

“We zijn bereid tot overleg met serieuze valkeniers”

De Vlaamse Vogelbescherming zegt in een campagne 20.000 handtekeningen te hebben verzameld tegen roofvogeldemonstraties. Ludo Smets van Vogelbescherming zegt niet te ijveren voor een verbod op valkerij.

“We worden als misdadigers afgeschilderd”, zegt Dirk Verbesselt uit Londerzeel over de campagne van de Vlaamse Vogelbescherming. Hij is kweker van roofvogels en organiseert iedere zomer een grote internationale demonstratie met roofvogels, ook op 29 juni dit jaar. Het evenement is succesvol, met afgelopen jaar 2000 bezoekers. Dit tot ongenoegen van Vogelbescherming. Zij lanceerden in september 2006 daarom een campagne tegen roofvogeldemonstraties.

Verbesselt startte in 2007 met enkele Vlaamse valkeniers een tegenoffensief en richtte het Nationaal Verbond Behoud Roofvogels (NVBR) op. Het NVBR moet het Vlaamse publiek de andere kant van het verhaal tonen. “Wij zouden onze vogels vastketenen en dieren mishandelen, maar dat is onzin. We leven dag en nacht voor onze vogels. Daarom geven we via de NVBR in de media een tegenstem. Het initiatief werkt al, want als er een kritisch geluid over roofvogelhouders in media komt, vraagt de pers ons al om een weerwoord.”

De gewraakte petitietekst is te lezen op de website van de Vlaamse Vogelbescherming. Hierin pleit de club voor het aan banden leggen van roofvogeldemonstraties. “Ze horen thuis in de natuur, niet vastgeketend op een blok”, stelt de petitietekst, de demonstraties zijn ‘slechts voor geldgewin’ en ‘het natuurlijk jachtinstinct is hen ontnomen door inmenging van de mens.’ Op het campagnedeel van de site rept Vogelbescherming over roofvogels “die schreeuwen omdat ze zo’n honger hebben.” Is dat allemaal niet een klein beetje overdreven? Jan Rodts, directeur van de Vlaamse Vogelbescherming weigert desgevraagd een reactie.

Verdeeldheid

Ludo Smets van de Vlaamse Vogelbescherming wil wel reageren. Volgens hem is de campagne gericht tegen wat hij noemt pseudo-valkeniers. “We hebben zelfs bijval

gekregen van valkeniers die vinden dat er teveel onbekwame roofvogelhouders in Vlaanderen zijn bijgekomen”, zegt hij. “Kom hier maar eens op een kermis of autoshow, iedereen loopt met zo’n roofvogel. Uit de verhalen die ze over vogels vertellen blijkt vaak dat ze geen ecologische kennis hebben. Dus wat heeft dat nog met natuureducatie te maken?”

Er zijn ook valkeniers die kritisch staan tegen ondeskundig gebruik van roofvogels. Kan Vogelbescherming daar niet beter mee samenwerken? Of wil de Vlaamse Vogelbescherming een verbod op valkerij? “We ijveren niet voor een verbod op valkerij”, zegt Smet. “Serieuze valkeniers die hun roof-

vogels goed verzorgen en er dagelijks mee vliegen, daar heb ik geen problemen mee. We zijn best bereid om met valkeniers in overleg te gaan, al hebben we elkaar tot nu toe niet gesproken.” De Vlaamse Vogelbescherming heeft al overleg met de minister gehad om haar campagne kracht bij te zetten.

Chaos bij Vlaamse valkeniers onderling blokkeert nu een structureel overleg met de ‘tegenpartij’. “Het is erg moeilijk om alle valkeniers in Vlaanderen achter ons initiatief te krijgen”, zegt Verbesselt. “Sommige valkeniers willen zelfs niets met ons te maken hebben en keren zich met Vogelbescherming tegen onze NVBR. Anderen denken dat ze onopvallend verder kunnen en dat het hun tijd wel zal duren. Maar die anticampagne treft niet alleen wat Vogelbescherming pseudo-valkeniers noemt, maar de hele valkerij. Volgens mij schatten veel valkeniers de situatie dus verkeerd in. We kunnen beter samenwerken, in plaats van versnipperd te blijven in kleine clubjes.”

[RZ]

"200-quotum voor valkeniersaktes in Nederland onrechtmatig"

De huidige numerus fixus van 200 valkeniersaktes die de het Nederlandse Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit hanteert voor valkeniers is onwettig. Dat stellen Frank Bond, president van de International Association of Falconry (IAF) en juridisch adviseur Jan Klaus.

"Het getal 200 is willekeurig gekozen", zegt Bond, werkzaam als jurist voor advocatenkantoor Simons en Stattery in New Mexico. "Omdat die numerus fixus mensen beperkt in de keuze van hun levensstijl is die overheidsbeslissing juridisch aanvechtbaar, op grond van het verdrag voor mensenrechten. Je zou daar bij het Europese hof een zaak van kunnen maken."

Om met een jachtvogel als havik of slechtvalk te mogen jagen is in Nederland een valkeniersakte nodig. Het voor die akte geldende 200-quotum is in 2002 persoonlijk door LNV-ambtenaar Jan van Spaandonk vastgesteld omdat hij dat toen politiek haalbaar

achtte. Dit bevestigde hij desgevraagd in Loer nr 2. "Met dat aantal dachten we de komende jaren toe te kunnen. Het was het dubbele van de 100 die voor 2002 gold."

Om te mogen jagen hebben valkeniers bij de jacht naast de akte een ontheffing nodig om jachtvogels in het veld onder zich te hebben. In de Flora en Faunawet staat onder artikel 77 dat het aantal ontheffingen voor jachtvogels bestuurlijk mag worden vastgesteld. In het vrijstellingenbesluit staat een maximum van 200 ontheffingen voor het onder zich hebben van jachtvogels. Maar er staat niets in de wet over een beperking van het aantal valkeniersaktes.

Volgens juridisch adviseur Jan Klaus is het maximum aantal ontheffingen in strijd met andere regels. "Het is onwettig om de wettelijke beperking van 200 vrijstellingen voor jachtvogels te gebruiken om het aantal valkeniersaktes te beperken", stelt hij. "Bovendien, iedereen mag wel volgens de wet gefokte slechtvalken onder zich hebben en vervoeren zonder ontheffing. Hoe is het dus als je wel een akte hebt maar geen ontheffing? En als je wel ontheffing hebt maar geen vogels?" In een gang naar het Europese Hof ziet Klaus voorlopig niets, uit praktische overwegingen. "Het zou jaren duren voor je zaak voorkomt", antwoordt hij desgevraagd.

Juridisch adviseur van het Ministerie van LNV, mr. G.J.L. Veth wil nog niet reageren.

(lees het interview met Frank Bond, pagina 16)

Verkooppunten de Loer

■ NEDERLAND

Falconiformes

Kleihoogt 42
2651 KV Berkel en Rodenrijs

Pet's Place

Westwal 12
4144 AP Leerdam

Gebr. Teurlincx

Willaertplein 9
5654 LN Eindhoven

Stichting NOP

Wintelresedijk 51
5507 PP Veldhoven

Roofvogel Demonstratieteam Asten

Waardjesweg 15
5725 TB Asten

■ BELGIË

Valkerij Ardanwen

Elbestraat 25
B-8760 Meulebeke

Dierenspecialzaak Yorki

Bergkapelstraat 4
B-1840 Londerzeel

Dimitry Soenen

Maaldestedestraat 101
B-8902 Zillebeke

Olmense Zoo

Bukenberg 45
B-2491 Olmen-Balen

deLoer

www.deloer.nl

FOCUS ON FOOD

Uw leverancier van diepvriesvoedsel

Eendagskuikens, ratten en muizen in verschillende gewichtsklassen, kwartels, duiven, koninnen, rundvlees, vis, kippen- en kalkoennekken

Ook verkrijgbaar

Verschillende vitaminen en mineralen supplementen zoals: Carni-Zoo, VitaTotaal, Vitamine E en Akwavit tabletten

KIEZEBRINK
Kiezebrink International

International Breeding
and Trading Program
for Birds of Prey

Falconiformes

Kleihoogt 42 · 2651 KV Berkel en Rodenrijs · +31 (0)10 51 99 382 · www.falconiformes.nl · www.falconshop.nl

Wildlife Tracking Equipment

3 of 10 Kanaals portable ontvanger met vaste antenne

- Maten 110 x 80 x 48mm
- Gewicht 250g (zonder antenne)
- Leverbaar in 169 en 433 Mhz
- Audio signal via interne speaker
- Analoge signaalmetre met verlichting
- Koptelefoon-aansluiting
- Auto power off na 1 minuut
- Werkt op één PP3 9v batterij
- lichtgewicht Yagi antenne (3 elementen) met pistoolhandgreep

LEVENSLANGE GARANTIE!

Alpha RF Ltd

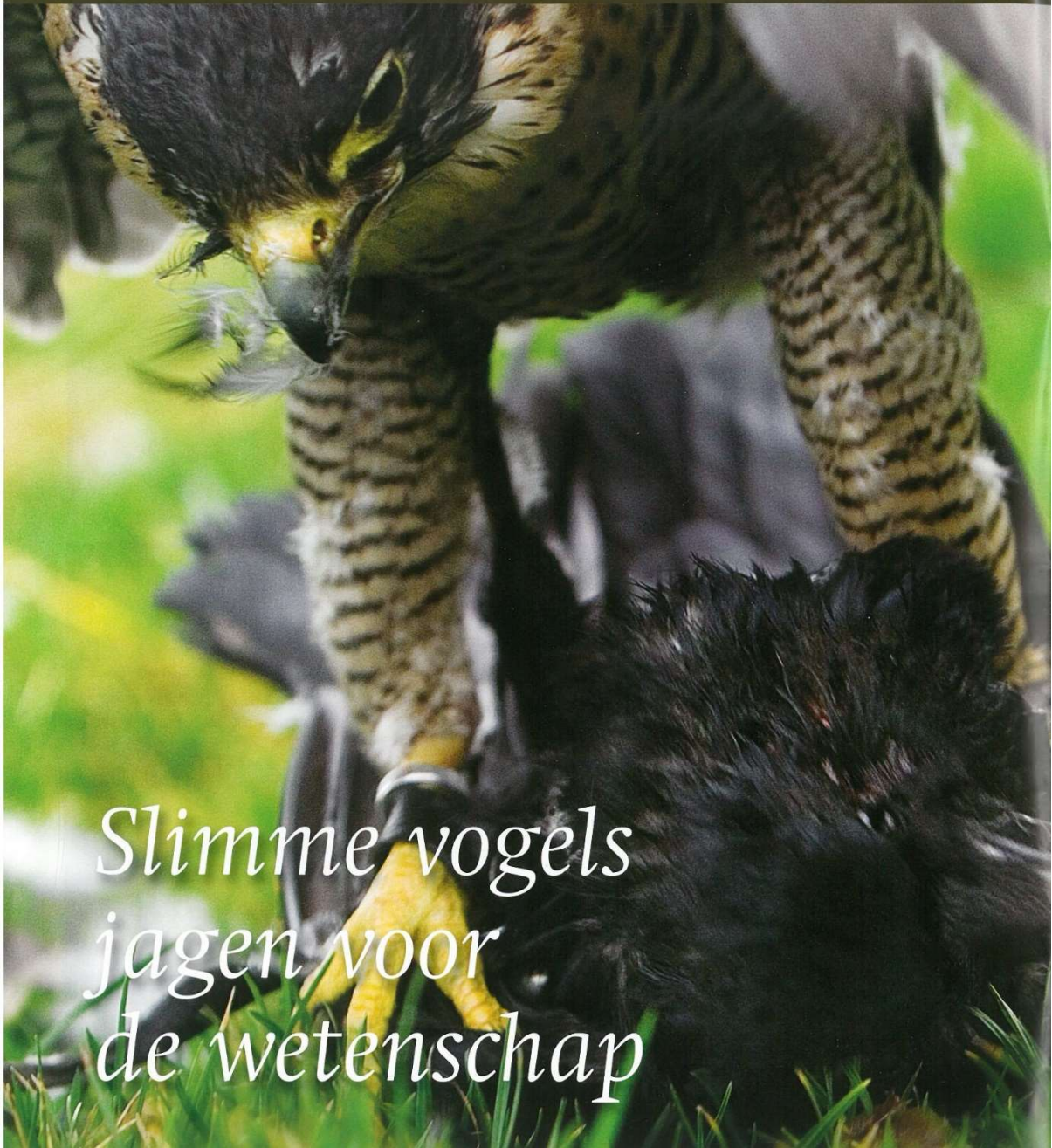
Standaard meegeleverd met deze ontvanger is een draagtas en een WT603S zender inclusief batterij

Falconiformes

International Breeding
and Trading Program
for Birds of Prey

Kleihoogt 42 · 2651 KV Berkel en Rodenrijs · +31 (0)10 51 99 382 · www.falconiformes.nl · www.falconshop.nl

*Slimme vogels
jagen voor
de wetenschap*

Valkeniers van de Deutscher Falkenorden (DFO) in Nordrhein Westfalen jagen jaarlijks op kraaien vanuit een kasteeltje bij Aken, Burg Obbendorf. De 'Falkners' rijden niet meer paard, zoals bij klassieke kraaienjacht, maar lossen de valk en havik vanuit de auto.

Een troep zwarte kraaien laat zich in het open veld moeilijk naderen door menselijke jagers. De slimme vogels zetten wachtposten uit, waarschuwen elkaar en zoeken dekking. Vaak lang voor de jager de kraaien zelf ziet. Vroeger gaf alleen een snelle achtervolging te paard de valkenier een kans. Hierbij lanceerde de valk zich vanaf de hand van de ruiter, het zogenaamde pursuit hawking. Op deze manier galoppeerde de Middeleeuwse landadel over haar landerijen, de vliegende valk volgend in zijn jachtvlucht op de kraai. De jachtvluchten met de valk op kraaien reikten vaak kilometers ver. De Duitsers van de DFO, 's werelds oudste valkeniersclub, gebruiken voor de kraaienjacht een stalen ros, de auto, om door de jacht-

velden te rijden. Op zoek naar troepen kraaien stropen zij landweggetjes af in het Rijnland tussen Aken en Düsseldorf. Een kraai dicht bij de weg is een habichtskrähe, een prooi voor een sprinter als de havik. Verder weg in open veld biedt kansen aan de valk. Deze valk probeert boven de kraai te vliegen om met stootduik de zwarte vogel te slaan, voor de kraai in de dekking van bosjes vliegt.

Deze editie van het jaarlijkse 'Krähen Beizen' combineert degelijke Duitse autorijkunst met de Middeleeuwen, en een stukje wetenschap. Vertrekpunt in Nordrhein Westfalen is een 14de eeuwse kasteeltje, Burg Obbendorf bij Jülich. Hier spreekt DFO-voorzitter Johannes Kuth de deelnemers bij de start toe op het

binnenplein. "We jagen vandaag niet alleen voor de lol", zegt hij voor een groep van 60 valkeniers en publiek. "We hebben evolutiebiologen van het Max Planck Instituut bij ons die kraaien nodig hebben voor onderzoek. En met een beetje geluk helpen we ook nog vogelgriepvirus H5N1 te bestrijden. Dankzij de dames van de Vrije Universiteit van Berlijn die mee gaan om proeven te doen naar vogelgriep bij kraaien."

'Der ist tot'

Vijf colonnes van enkele auto's zwermen uit over verschillende jachtterreinen. Toni Lutz, voormalig president van de Zwitserse valkeniersvereniging, rijdt een bus waarin toeschouwers en wetenschappers passen. Zij volgen de valkeniers. Evolutiebioloog Jochem Wolf rijdt met Lutz mee. Hij verzamelt de kraaien voor onderzoek naar het ontstaan van kraaiensoorten. In een plastic kist liggen gereedschap en reageerbuizen al klaar om weefsel van kraaienhersens en lever te verzamelen.

Wolf moet al snel de operatiehandschoenen aantrekken. De valkeniers die in de auto voor de bus rijden hebben langs de weg in een bouwland een kraai gezien en geven dit via de intercom door. "Ja sicher klar", verneemt Toni Lutz de mededeling en hij waarschuwt de toeschouwers. "Jetzt kann was passieren." De valk wordt, na een snelle stop, uit de auto gelost. Maar Toni Lutz, zelf ervaren kraaienjager, heeft het al gezien. "Die kans is ver-

speeld, de kraai vliegt al richting bomen", zegt Lutz. "Hij had veel eerder zijn vogel moeten lossen. Zo doe je dat niet. Als je vogel voor niets vliegt, wil hij niet meer jagen en verpest je hem. Een goede kraaienvalkenier schat juist snel zijn kansen in en beslist snel of hij moet vliegen of niet."

Vijfhonderd meter verder is het toch raak bij een nieuwe kraai. Voor de toeschouwers in de bus er erg in hebben stijgt het ankersilhouet van een valk boven een troep kraaien, die richting een bomenrij vlucht, steeds zwenkend om de valk te ontduiken. De valkenier, Wolfgang Reuter en collega's springen uit de auto en helpen de valk, door met een ratel lawaai te maken onder de bomen. Hier schuilt de troep kraaien voor de valk, omdat ze weten dat de roofvogel hen niet in begroeiing aanvalt. De valk wacht aan, boven de bomen cirkelend, tot de valkeniers een kraai uit de bomen opschrikken.

Eén van de kraaien kan door het ratellawaai zijn zenuwen niet in bedwang houden. Dit gebrek aan koelte wordt hem fataal. Hij verlaat de veilige dekking en met een knal tikt de valk de kraai aan. Gezamenlijk buitelen ze tegen de grond, waarbij de valk de zwarte vogel na een worsteling een genadebeet toedient. De biologen snellen toe om de verse kraai te ontleiden. Met chirurgiehandschoenen aan starten ze de operatie en kleine stukjes weefsel belanden in hun laboratoriumset. Het kraaien opereren duurt valkenier Johannes Kuth, zelf in het

dagelijks leven chirurg, veel te lang. "Kom, snel! We moeten nog jagen."

Al na een korte rit kunnen de biologen weer kraaien ontleiden met de operatieschaar. Een 'habichtskrahe' zit vlak langs de weg. Toni Lutz schat de situatie in en concludeert droogjes: 'Der ist tot'. Bij het keren van de auto blijkt de havik inderdaad al op de zwarte vogel te zitten. De zwarte veren stuiven door de lucht. Routineus als een machine plukt de havik de kraai kaal tot de valkenier hem met een hapje weglokt. Zijn collega's lopen op de valkenier af en feliciteren hem: 'Falknersheil'. 'Ein klassische Flug!' Operatie nr 2 volgt.

Telemetrie

Bij kraaienjacht moeten valkeniers soms zelfs over rivieren zwemmen om hun valk terug te halen. Mist de valk in open veld namelijk bij de eerste poging, dan gaan de kraaien steeds hoger en verder vliegen. Zo proberen zij de valk met zijn dodelijke stootduiken te ontwijken. De valk blijft volhardend de achtervolging inzetten. Jagend en vluchtend zijn valk en kraaien al snel als stipjes aan de horizon verdwenen. De vroegere landadel had geen telemetrie, en raakte vaak haar valk kwijt, als zij in galop de vogels niet meer konden volgen. Ook tijdens deze editie van het 'Krähen Beizen' scheuren de valkeniers kilometers met hun stalen ros achter de valk aan, wanneer deze uit zicht is gevlogen.

binnenplein. "We jagen vandaag niet alleen voor de lol", zegt hij voor een groep van 60 valkeniers en publiek. "We hebben evolutiebiologen van het Max Planck Instituut bij ons die kraaien nodig hebben voor onderzoek. En met een beetje geluk helpen we ook nog vogelgriepvirus H5N1 te bestrijden. Dankzij de dames van de Vrije Universiteit van Berlijn die mee gaan om proeven te doen naar vogelgriep bij kraaien."

'Der ist tot'

Vijf colonnes van enkele auto's zwermen uit over verschillende jachtterreinen. Toni Lutz, voormalig president van de Zwitserse valkeniersvereniging, rijdt een bus waarin toeschouwers en wetenschappers passen. Zij volgen de valkeniers. Evolutiebioloog Jochem Wolf rijdt met Lutz mee. Hij verzamelt de kraaien voor onderzoek naar het ontstaan van kraaiensoorten. In een plastic kist liggen gereedschap en reageerbuizen al klaar om weefsel van kraaienhersens en lever te verzamelen.

Wolf moet al snel de operatiehandschoenen aantrekken. De valkeniers die in de auto voor de bus rijden hebben langs de weg in een bouwland een kraai gezien en geven dit via de intercom door. "Ja sicher klar", verneemt Toni Lutz de mededeling en hij waarschuwt de toeschouwers. "Jetzt kann was passieren." De valk wordt, na een snelle stop, uit de auto gelost. Maar Toni Lutz, zelf ervaren kraaienjager, heeft het al gezien. "Die kans is ver-

speeld, de kraai vliegt al richting bomen", zegt Lutz. "Hij had veel eerder zijn vogel moeten lossen. Zo doe je dat niet. Als je vogel voor niets vliegt, wil hij niet meer jagen en verpest je hem. Een goede kraaienvalkenier schat juist snel zijn kansen in en beslist snel of hij moet vliegen of niet."

Vijfhonderd meter verder is het toch raak bij een nieuwe kraai. Voor de toeschouwers in de bus er erg in hebben stijgt het ankersilhouet van een valk boven een troep kraaien, die richting een bomenrij vlucht, steeds zwenkend om de valk te ontduiken. De valkenier, Wolfgang Reuter en collega's springen uit de auto en helpen de valk, door met een ratel lawaai te maken onder de bomen. Hier schuilt de troep kraaien voor de valk, omdat ze weten dat de roofvogel hen niet in begroeiing aanvalt. De valk wacht aan, boven de bomen cirkelend, tot de valkeniers een kraai uit de bomen opschrikken.

Eén van de kraaien kan door het ratellawaai zijn zenuwen niet in bedwang houden. Dit gebrek aan koelte wordt hem fataal. Hij verlaat de veilige dekking en met een knal tikt de valk de kraai aan. Gezamenlijk buitelen ze tegen de grond, waarbij de valk de zwarte vogel na een worsteling een genadebeet toedient. De biologen snellen toe om de verse kraai te ontleiden. Met chirurgiehandschoenen aan starten ze de operatie en kleine stukjes weefsel belanden in hun laboratoriumset. Het kraaien opereren duurt valkenier Johannes Kuth, zelf in het

dagelijks leven chirurg, veel te lang. "Kom, snel! We moeten nog jagen."

Al na een korte rit kunnen de biologen weer kraaien ontleiden met de operatieschaar. Een 'habichtskrahe' zit vlak langs de weg. Toni Lutz schat de situatie in en concludeert droogjes: 'Der ist tot'. Bij het keren van de auto blijkt de havik inderdaad al op de zwarte vogel te zitten. De zwarte veren stuiven door de lucht. Routineus als een machine plukt de havik de kraai kaal tot de valkenier hem met een hapje weglokt. Zijn collega's lopen op de valkenier af en feliciteren hem: 'Falknersheil'. 'Ein klassische Flug!' Operatie nr 2 volgt.

Telemetrie

Bij kraaienjacht moeten valkeniers soms zelfs over rivieren zwemmen om hun valk terug te halen. Mist de valk in open veld namelijk bij de eerste poging, dan gaan de kraaien steeds hoger en verder vliegen. Zo proberen zij de valk met zijn dodelijke stootduiken te ontwijken. De valk blijft volhardend de achtervolging inzetten. Jagend en vluchtend zijn valk en kraaien al snel als stipjes aan de horizon verdwenen. De vroegere landadel had geen telemetrie, en raakte vaak haar valk kwijt, als zij in galop de vogels niet meer konden volgen. Ook tijdens deze editie van het 'Krähen Beizen' scheuren de valkeniers kilometers met hun stalen ros achter de valk aan, wanneer deze uit zicht is gevlogen.

VALKERIJ & NATUUR BEURS

11 MEI 2008
DIERENPARK DE OLIEMEULEN
REITSE HOEVENSTRAAT 30 TILBURG
ENTREE € 8,00 • HUIDDIEREN NIET TOEGELATEN

WWW.VALKERIJ-NATUUR.NL

'Meesters van het Luchtruim'

De valkeniers tonen o.a. arenden, Woestijnhaviken en grote gieren. Producten op het gebied van valkerij, jacht en natuur, telemetrie, boeken, tuigage, lifestyle en outdoorartikelen. Kunstenaars presenteren schilderijen en foto's. Vogelwerkgroepen en andere non-profit organisaties geven een overzicht van hun activiteiten. En in ons Bourgondisch Brabant zullen ook de pinten en culinaire geneugten niet worden vergeten. Er is een groot terras vanwaar men de verrichtingen van de valkeniers op het 'vliegveld' kan volgen.

De kinderen kunnen zich laten schminken als kerkuil of roofvogel en beleven spannende momenten dichtbij de roofvogels of genieten van de vele dieren in het park.

Beurs: 11 mei 2008 • **Locatie Beurs:** Dierenpark De Oliemeulen, Tilburg • **Volwassenen** € 8,00 • **Kinderen 3 t/m 12** € 7,00 • **65 +** € 6,00 • www.valkerij-natuur.nl • huisdieren niet toegelaten

Een goed en gezond vogelbestand begint bij een goede voeding!

Avian maakt voedingsmiddelen en voedingssupplementen voor de ondersteuning van de gezondheid van uw vogels. Onze producten variëren van nectarvoeding voor kolibries en nectarvogels tot multivitaminepreparaten voor insecten- en vruchtenetende vogels.

AVIAN

BIRDFOOD PRODUCTS

Falconiformes

International Breeding
and Trading Program
for Birds of Prey

Kleihoogt 42 - 2651 KV Berkel en Rodenrijs - +31 (0)10 51 99 382 - www.falconiformes.nl - www.falconshop.nl

Uit het oogpunt van een vrouw

Iedere morgen is het een gevecht om je uit je bed te krijgen. Vijf keer roepen en blijven zeuren om te zorgen dat je op tijd op je werk komt. Maar zaterdags gebeurt er een wonder! Je komt zelf je bed uit, je hoort zelfs je eigen wekker. HET IS JACHTDAG! Om 7 uur sta je buiten - gedoucht en wel - je auto in te pakken en de valk in de kist te doen. Je bent vrolijk, je fluit en zo snel als je vandaag bent, ben je de hele week nog niet geweest.

Wat maakt die valk toch in je los? Ik zie een blik in je ogen die ik nog ken vanaf onze verkeringstijd maar nu alleen nog maar op zaterdag zie. Er bekruipt mijn een gevoel van jaloezie. Waar is de jager die vroeger op mij jaagde, uren naar me kon luisteren en af en toe nog eens iets voor me mee nam? Als je nu thuis komt en je heb iets bij je, is het voor die valk van je. Het enige dat ik nog van je krijg zijn de veren op het aanrecht en de stank in de vuilnisbak.

Nee vroeger, voor je die valk had... Toen was de zaterdag van ons. Je maakte ontbijt voor ons en kroop nog eens lekker tegen me aan. Nu is zaterdags al vroeg het bed leeg en koud en stop je alle tijd in je vogel. De zaterdag wordt nu bepaald door die valk. Als zij vandaag de vleugels neemt, ben je vanavond niet te genieten. Of onze zaterdagavond gezellig wordt, wordt nu bepaald door haar. Onze eindeloze gesprekken van vroeger hebben plaatsgemaakt voor het snijden van riemen en schoenen en als je collega-vogelvielen er zijn, wordt ik

vogeldol. Door het slaapkamerraam zie ik je in de verte verdwijnen en stilletjes hoop ik dat ze goed vliegt. Als zij vandaag haar best doet, krijgen wij een super avond. Dan kom je koud maar voldaan thuis. Ik zet koffie voor je en luister naar de verhalen die me niets doen. Ik laat het bad vollopen. Tijdens het badderen luister ik naar je lofzang over de overwinning van vandaag en bereid me vast voor op een knusse avond. Zingend als Pavarotti kom je met slechts een handdoek om, als een dikke pannenkoek uit de badkamer. Schat, staat mijn biertje koud? En stiekem denk ik: "Ja, en je vreten ook..." Maar dat is een gedachte die ik voor mezelf houd, want het is zaterdagavond en dat betekent 'quality time'. De enige avond van de week, goed geluimd door de succesvolle jachtpartij, moe en voldaan, kan ik je kneden zoals ik je hebben wil... Ik, en niet die valk van je. Maar ik!

Neerstrijkend op de bank kruip ik lekker tegen je aan en denk: "Jammer, dat je niet dagelijks gaat jagen." Maar dan klinkt een rauw gezaag in mijn oor. Ik kijk om en zie dat je met je mond open ligt te snurken! Dat was dan de zaterdagavond. Ach, het is ook maar een dag in de week. Morgen is er weer een dag.

Nagel

[Slechtvalk - Fotografie: Wil Meinders]

“De beste verdediging is de aanval”

Frank Bond is jurist en sinds vorig jaar de President van de International Association of Falconry and protection of Birds of Prey. Dit is de wereldwijde koepelorganisatie voor alle valkeniersverenigingen. Volgens de Amerikaan is een sterke gezamenlijke campagne nodig om valkerijbelangen in Europa te verdedigen.

[foto: © Paul Domski]

Uvliegt met giervalken. Waarom deze valk?
 “Ik denk dat iedere valkenier de vogel kiest die bij hem past, zoals je dat ook bij eigenaren van honden kunt zien. Ik vlieg met twee giervalken en waardeer hun grootte, de hoeveelheid verschillende prooien die ze kunnen vangen en de stijl van vliegen. Het zijn veelzijdige en krachtige vliegers. Ze kunnen ook stootduiken als een slechtvalk.”

Maar wat zegt de keus voor de giervalk over u als persoon? Een giervalk is speelser. Bent u dat ook?

“Giervalken zijn speelse, intelligente vogels. Ze testen ook de intelligentie van hun trainer met trucjes en zijn meer onvoorspelbaar dan de slechtvalk. Die is meer rechttoe rechtaan. Giervalken hebben ook meer afleiding nodig. Vandaar dat ik ze huisvest met een groot uitzicht, zodat ze ook in de munit altijd iets hebben om naar te kijken. Maar of ik ook speels en onvoorspelbaar ben; ik denk niet dat de mensen die mij kennen me zo zouden willen omschrijven.”

Wat kan de IAF voor valkeniers in Nederland en België betekenen?

“Wij kunnen lokale valkeniersverenigingen ondersteunen met belangenbehartiging op Europees politiek niveau en we kunnen wetenschappelijke en juridische adviezen geven. In Tsjechië gaven we bijvoorbeeld juridische adviezen aan valkeniersverenigingen toen wetgeving op de EU werd afgestemd. We willen voor elkaar krijgen dat die aanpassingen valkeniers niet in de uitoefening van hun vak belemmeren.”

U hebt een politieke carrière achter de rug in het Amerikaanse Congres. U bent ook gouverneurskandidaat geweest in de staat New Mexico waar u woont. Is uw politieke ervaring een reden waarom u bent gekozen als IAF-president?

“Om te begrijpen hoe ik hier op deze positie ben gekomen, moet je de geschiedenis van de IAF kennen. Hoewel de IAF als sinds eind jaren zestig vorige eeuw bestaat, vertegenwoordigde ze tot in de jaren negentig bijna alleen Europese clubs. De North American Association for Falconry (NAAF) wilde zich pas aansluiten als de statuten zouden veranderen, zodat de Canadezen, Mexicanen en mensen uit de USA meer invloed op het beleid zouden hebben.

“Mijn eerste doel is de erkenning van valkerij door Unesco als Werelderfgoed”

Ik heb als advocaat aan de juridische kant van dat verhaal gewerkt en ben zo vice-president geworden. Die functie heb ik zes jaar vervuld. Na aansluiting van de NAAF zijn nog meer clubs uit andere werelddelen gevolgd, van Zuid Afrika tot Nieuw Zeeland. De laatste jaren is de IAF steeds meer landen gaan vertegenwoordigen als belangenbehartiger van valkeniers naar de politiek. We zitten nu al op 69 valkerijverenigingen uit 48 landen. Toen Patrick Morel vorig jaar vertrok als president heb ik mij kandidaat gesteld.”

Wat is uw ambitie voor de komende jaren?

“Ondanks dat de IAF al lang bestaat zijn we nog steeds een organisatie in opbouw. In de komende termijn van nog 2 jaar richt ik me vooral daarop. Ik schrijf een businessplan. Concrete maatregelen daarin zijn het vinden van meer structurele fondsen bij particuliere filantropen. In de USA is het normaal dat mensen met fortuin uit de zakenwereld partijen financieel ondersteunen die hun sympathie hebben. Dat zoeken we ook in Europa. Daarnaast willen we actiever naar buiten treden naar pers en publiek. Ook, nu wetgeving in de EU steeds ongunstiger voor valkeniers uitpakt, denken we over meer structurele aanwezigheid in Brussel om actief voor valkerij te lobbyen. Je zou aan een eigen IAF-kantoor kunnen denken in die stad.”

Maar uw persoonlijke doel?

“Nummer 1 is de erkenning van valkerij door Unesco als Werelderfgoed. Dat is de beste verdediging tegen critici. Belangrijk nu steeds meer wetgeving in Europa valkeniers in hun leefwijze beperkt. Je kunt valkerij niet zomaar illegaal verklaren als het UNESCO-erkenning heeft. Ik hoop die erkenning binnen enkele jaren voor elkaar te kunnen krijgen en ben

‘cautiously optimistic’. De meeste kans op erkenning bestaat als verschillende landen gezamenlijk valkerij als cultuurtraditie nomineren met de Verenigde Arabische Emiraten als aanvoerder. Wij Amerikanen kunnen niet meedoen. Valkerij bestaat bij ons nog te kort. Maar bij Nederlanders, Belgen, Engelsen en ook Oostenrijkers bestaat een lange valkerijtraditie. Valkerij is echter niet alleen cultuur maar ook een jachtactiviteit. Het zal voor Europese landen moeilijk zijn om valkerij op de nationale lijst voor Unesco-nominatie te krijgen.”

In de Verenigde Staten hebben valkeniers alle vrijheid. In landen als Nederland en België zijn mogelijkheden veel meer beperkt. Hebt u als jurist een advies voor valkeniers in de Laaglanden om hun positie te verbeteren?

“Het is voor mij als Amerikaan onbegrijpelijk dat een land als Nederland maar 200 officiële valkeniers toestaat. Dat is een volstrekt arbitrair getal en een staat heeft niet het recht om op zo’n willekeurige manier de vrijheid te beperken van keuze in levensstijl. Daar zou je een proces over kunnen voeren. Ook als clubs, die zich natuurliefhebber noemen smaadcampagnes voeren tegen valkeniers en er is geen enkele juridische grond voor hun aantij-

gingen, kun je ze aanklagen. Ik kom vaker in Nederland en België bij vrienden. Nu heb ik de indruk dat de meeste valkeniers zich wat rustig op de achtergrond houden en wat met hun vogel vliegen, hopen dat het hun tijd wel zal duren. Maar de aanval is de beste verdediging. In Amerika hanteren we een veel agressievere strategie om voor de belangen van valkeniers op te komen en dat werkt. We mochten al jonge valken uit het wild halen. De volgende stap is de heilige graal van de valkerij: volwassen valken op trek mogen vangen voor valkerij. Dat zijn de ultieme valkeniersvogels.”

Wildvang voor valkerij is in Nederland en België een taboe en verboden. Veel mensen die zich vogelbeschermer noemen zouden dan ook steil van verantwoordiging achterover slaan bij uw uitspraken. Wat veroorzaakt dit verschil?

“De haviken zitten in Nederland bij iedereen praktisch in de achtertuin. Ik heb zelf ook nesten bij jullie bezocht. Voor mij is dat taboe dan ook moeilijk te begrijpen. Het heeft te maken met vervreemding van de natuur. In de ‘electronic age’ zijn nog weinig mensen, die zoals vroeger, als boer of landgebruiker met de natuur omgaan. Ze kennen de natuur alleen in plastic verpakt. Je kent dat verhaal wel en het oogstprincipe is vervangen door protectionisme. Daarnaast speelt ruimte voor die natuur een rol bij de houding die mensen aannemen bij haar bescherming. Vergelijk New Mexico eens met Nederland. Mijn staat heeft een bevolking van twee miljoen mensen op een oppervlakte die dertienmaal groter is. De druk van mensen op jullie natuur is veel groter. Dus een meer protectionistische houding is wel verklaarbaar.”

[Tekst: Rypke Zeilmaker]

“Het is voor mij als Amerikaan onbegrijpelijk dat Nederland maar 200 officiële valkeniers toestaat”

[foto: © Patrick Morel]

“Mijn eerste doel is de erkenning van valkerij door Unesco als Werelderfgoed”

Ik heb als advocaat aan de juridische kant van dat verhaal gewerkt en ben zo vice-president geworden. Die functie heb ik zes jaar vervuld. Na aansluiting van de NAAF zijn nog meer clubs uit andere werelddelen gevolgd, van Zuid Afrika tot Nieuw Zeeland. De laatste jaren is de IAF steeds meer landen gaan vertegenwoordigen als belangenbehartiger van valkeniers naar de politiek. We zitten nu al op 69 valkerijverenigingen uit 48 landen. Toen Patrick Morel vorig jaar vertrok als president heb ik mij kandidaat gesteld.”

Wat is uw ambitie voor de komende jaren?

“Ondanks dat de IAF al lang bestaat zijn we nog steeds een organisatie in opbouw. In de komende termijn van nog 2 jaar richt ik me vooral daarop. Ik schrijf een businessplan. Concrete maatregelen daarin zijn het vinden van meer structurele fondsen bij particuliere filantropen. In de USA is het normaal dat mensen met fortuin uit de zakenwereld partijen financieel ondersteunen die hun sympathie hebben. Dat zoeken we ook in Europa. Daarnaast willen we actiever naar buiten treden naar pers en publiek. Ook, nu wetgeving in de EU steeds ongunstiger voor valkeniers uitpakt, denken we over meer structurele aanwezigheid in Brussel om actief voor valkerij te lobbyen. Je zou aan een eigen IAF-kantoor kunnen denken in die stad.”

Maar uw persoonlijke doel?

“Nummer 1 is de erkenning van valkerij door Unesco als Werelderfgoed. Dat is de beste verdediging tegen critici. Belangrijk nu steeds meer wetgeving in Europa valkeniers in hun leefwijze beperkt. Je kunt valkerij niet zomaar illegaal verklaren als het UNESCO-erkenning heeft. Ik hoop die erkenning binnen enkele jaren voor elkaar te kunnen krijgen en ben

‘cautiously optimistic’. De meeste kans op erkenning bestaat als verschillende landen gezamenlijk valkerij als cultuurtraditie nomineren met de Verenigde Arabische Emiraten als aanvoerder. Wij Amerikanen kunnen niet meedoen. Valkerij bestaat bij ons nog te kort. Maar bij Nederlanders, Belgen, Engelsen en ook Oostenrijkers bestaat een lange valkerij-traditie. Valkerij is echter niet alleen cultuur maar ook een jachtactiviteit. Het zal voor Europese landen moeilijk zijn om valkerij op de nationale lijst voor Unesco-nominatie te krijgen.”

In de Verenigde Staten hebben valkeniers alle vrijheid. In landen als Nederland en België zijn mogelijkheden veel meer beperkt. Hebt u als jurist een advies voor valkeniers in de Laaglanden om hun positie te verbeteren?

“Het is voor mij als Amerikaan onbegrijpelijk dat een land als Nederland maar 200 officiële valkeniers toestaat. Dat is een volstrekt arbitrair getal en een staat heeft niet het recht om op zo’n willekeurige manier de vrijheid te beperken van keuze in levensstijl. Daar zou je een proces over kunnen voeren. Ook als clubs, die zich natuurliefhebber noemen smaad-campagnes voeren tegen valkeniers en er is geen enkele juridische grond voor hun aantij-

gingen, kun je ze aanklagen. Ik kom vaker in Nederland en België bij vrienden. Nu heb ik de indruk dat de meeste valkeniers zich wat rustig op de achtergrond houden en wat met hun vogel vliegen, hopen dat het hun tijd wel zal duren. Maar de aanval is de beste verdediging. In Amerika hanteren we een veel agressievere strategie om voor de belangen van valkeniers op te komen en dat werkt. We mochten al jonge valken uit het wild halen. De volgende stap is de heilige graal van de valkerij: volwassen valken op trek mogen vangen voor valkerij. Dat zijn de ultieme valkeniersvogels.”

Wildvang voor valkerij is in Nederland en België een taboe en verboden. Veel mensen die zich vogelbeschermer noemen zouden dan ook steil van verontwaardiging achterover slaan bij uw uitspraken. Wat veroorzaakt dit verschil?

“De haviken zitten in Nederland bij iedereen praktisch in de achtertuin. Ik heb zelf ook nesten bij jullie bezocht. Voor mij is dat taboe dan ook moeilijk te begrijpen. Het heeft te maken met vervreemding van de natuur. In de ‘electronic age’ zijn nog weinig mensen, die zoals vroeger, als boer of landgebruiker met de natuur omgaan. Ze kennen de natuur alleen in plastic verpakt. Je kent dat verhaal wel en het oogstprincipe is vervangen door protectionisme. Daarnaast speelt ruimte voor die natuur een rol bij de houding die mensen aannemen bij haar bescherming. Vergelijk New Mexico eens met Nederland. Mijn staat heeft een bevolking van twee miljoen mensen op een oppervlakte die dertienmaal groter is. De druk van mensen op jullie natuur is veel groter. Dus een meer protectionistische houding is wel verklaarbaar.”

[Tekst: Rypke Zeilmaker]

“Het is voor mij als Amerikaan onbegrijpelijk dat Nederland maar 200 officiële valkeniers toestaat”

[foto: © Patrick Morel]

Niets dan de feiten, zo helpe mij Kenward almachtig

Voor valkerijfoto's en artikelen kunt u terecht bij De Loer. Doortimmerde wetenschappelijke informatie over de havik is bij dé wereldautoriteit te vinden en die heet Robert Kenward.

Zijn monografie 'The Goshawk' behandelt ruim dertig jaar ecologisch onderzoek aan deze belangrijke valkeniersvogel, aangevuld met zijn levenslange ervaringen als havikier. Kenward is lid van de International Association for Falconry and Protection of Birds of Prey, betrokken bij diversie natuurorganisaties als de IUCN. Ook stond Kenward aan de basis van de ontwikkeling van zendertechnologie voor vogels. Bedrijven als Biotrack, die telemetrie voor valkeniers en voor vogelonderzoek ontwikkelen, zijn mede dankzij Kenward's onderzoek in ondermeer het Zweedse Gotland van de grond gekomen.

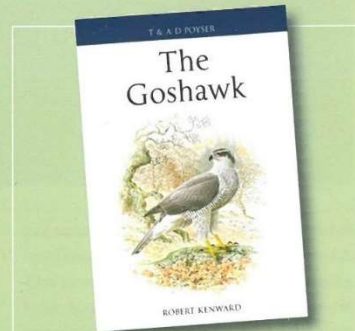
The Goshawk is geen plaatjesboek. Kenward heeft gewoon te veel te vertellen dankzij zijn 200 wetenschappelijke publicaties als roofvogelbioloog. In tien hoofdstukken behandelt Kenward het internationale onderzoek dat de afgelopen decennia aan deze op twee na best bestudeerde roofvogel is gedaan, via zaken als broedbiologie, prooikeuze en verspreiding. Maar hij werkt ook een betoog uit richting hoofdstuk 10 waarin de bioloog zijn pragmatische visie op natuur- en roofvogelbehoud ontvouwt.

Naast de droge feiten, verpakt in grafieken, diagrammen en onderzoeksbeschrijvingen wil Kenward ook zijn lezers meevoeren naar een levenslange passie. Ieder hoofdstuk begint met een reportage over veldonderzoek naar haviken of valkenierservaringen met zijn eigen havikwif 'Miss Piggy'. Deze havik behandelt Kenward als partner en doet voor het broedseizoen zelfs een uitval naar hem om hem te dwingen voedsel aan te bieden.

De bioloog beschrijft deze ervaring om een hoofdstuk over broedgedrag te illustreren. Een havikwif valt aan het begin van de voortplantingsperiode haar mannetje aan om voedselcadeaus af te dwingen. Zij test zo zijn geschiktheid als potentiële partner met agres-

sie. Hier ligt de sleutel tot succes of falen bij het kweken met haviken. Een bang klein mannetje wordt zelf prooi. Een ervaren en in verhouding tot vrouwlief zwaar gebouwde mannelijke rot weet wat hem te doen staat, en laat zich niet intimideren.

Kenward loopt over van feitelijke kennis, wat hem autoriteit geeft tussen alle emoties die roofvogels oproepen bij liefhebbers en haters. Neem de havik en zijn rol als predator in een ecosysteem. In tegenstelling tot wat protectionistische groene clubs beweren kan een predator als de havik wel degelijk prooidierpopulaties tot uitsterven brengen, zo blijkt uit onderzoek in Zweden en Groot-Brittannië. Bij gebieden met veel wild als fazanten en Schotse sneeuwoenders (de Grouse) kunnen zich hoge concentraties haviken ophopen, die vrijwel alles opeten. Volgens Kenward is het dus logisch dat som-mige eigenaren van jachtreservaten een probleem hebben met haviken. De inkomsten door verhuur aan jagers kelderen, en dat heeft gevolgen voor de instandhouding van jachtreservaten met vaak veel biodiversiteit. De beheerder van een jachtreservaat mag niets tegen predatie doen en heeft dus de keuze uit twee kwaden: het jachtreservaat verkopen aan commerciële bosbouw, zoals nu in Schotland gebeurt of illegaal ingrijpen in predatorpopulaties om de wildpopulatie en dus de jachtinkomsten op peil te houden. Kenward illustreert het conflict tussen havik-belang en economisch belang aan de hand van de Engelse situatie. In de afgelopen 40 jaar had de havik al lang het volledige eiland kunnen bezetten, maar dat is niet gebeurd. De roofvogelbioloog wijt die gebrekkige kolonisatie aan illegale vergiftiging en afschot door beheerders van jachtgrond. Volgens Kenward zou meer pragmatische natuurbescherming hier een uitweg bieden, naast de nu strenge soortbescherming. Deze protectionistische benadering jaagt nu jagers en natuurbeschermers tegen elkaar in het harnas, terwijl ze volgens hem zouden kunnen samenwerken. Haviken vangen en verplaatsen naar onbezet havikgebied levert iedereen voordeel, ook de havik. En havikiërs, die nu duizenden euro's betalen voor kweekvogels zouden van

Robert Kenward

The Goshawk

Uitgever: T & A D Poyser 2006

ISBN13: 978-0-7136-6565-9

Prijs: € 55,00

dit regionale havikoverschot gebruik kunnen maken en zo actief financieel aan bescherming van natuurgebied en roofvogels bijdragen. Tot nu toe zijn dergelijke voorstellen in Engeland wettelijk geblokkeerd. Natuurbeschermers, roofvogelliefhebbers en jagers blijven elkaar verketteren. Steeds meer jachtreservaten op de 'moor' gaan verloren aan bosbouw en schapen-farms. Kenward behandelt ook de CITES-conventie, bekend van de papieren die roofvogelhouders moeten hebben om de herkomst van hun roofvogel te verantwoorden. CITES betekent letterlijk de Convention on Trade in Endangered Species. Wie naar de feiten kijkt, ziet dat er weinig endangered aan de havik is. Nederland heeft de hoogste dichtheid aan broedende haviken van Europa. De havik is wereldwijd met een half miljoen paar vertegenwoordigd. Daarmee is hij op drie soorten na de meest algemene roofvogel. Gezien zijn aanpassing aan het stadsleven van Amsterdam, Keulen, Hamburg en Moskou zal de havik ook in de komende decennia niet bedreigd zijn. Om kort te gaan: Wilt u indianenverhalen horen over haviken, dan heeft Kenward niets te bieden. Wie een zoeklicht nodig heeft in het oerwoud van geleuter over roofvogels zal met een grijs op zijn gezicht 'The Goshawk' lezen. Verplichte kost voor iedere serieuze havikier. [RZ]

Hoe recht is recht?

In dit jaar van de waarheid is het zinvol om stil te staan bij de grondslagen van de menselijke vrijheid enerzijds en de machten die de vrijheid bedreigen anderzijds.

Jachtrecht

Vlak voor de Franse revolutie giste het op de platteland. De plattelandsbevolking werd in toenemende mate gehinderd bij de uitoefening van de jacht, omdat de nieuwe elite aanspraak begon te maken op allerlei oude allodiale rechten. Wij hebben het dan over grondheerlijke rechten, oftewel rechten die met de grond verbonden zijn. De heren hadden blijkbaar weinig te doen en daarom werd het kasteelarchief uitgeplozen. Daarin vonden zij dan stukken uit een grijs verleden, die de heren het alleenrecht zouden verschaffen op de jacht en de visvangst. Dat alleenrecht stamt uit de vroege middeleeuwen. Een tijd waarin zelfs de grondgebonden mensen eigendom waren van de grondheren. In de loop van de late middeleeuwen hadden de grondheerlijke rechten nauwelijks nog realiteitsgehalte. Tijdens de Franse revolutie is de heren die reactie op het platteland overigens duur komen te staan. De guillotine maakte overuren en de met bloed besmeurde heerlijke hoofden vulden de ene mand na de andere. Het eenieder verbindende recht om te jagen was dankzij de revolutie opnieuw herwonnen. In Frankrijk is het jachtrecht van een ieder tot op de dag van vandaag een hot item gebleven.

De Franse bevolking was dan ook geschokt toen het Europese Hof voor de Rechten van

de Mens constateerde dat grondeigenaren het recht hebben om te verhinderen dat anderen op hun eigendom zouden jagen. Dat was koren op de molen van de natuurbeschermingsbeweging. Deze beweging had vanaf die uitspraak er dus alle belang bij om geld op te halen voor de aankoop van grond.

Eigendomsrecht

Alleen de Overheid mag van dat eigendomsrecht geen gebruik maken. Dat doet de Overheid overigens wel. Er is immers een Flora- en Faunawet, die de jacht verbiedt. Tenzij dat is toegestaan. Het blijkt dat dat aan weinigen is toegestaan. Het een ieder verbindende jachtrecht is zo fundamenteel dat dit recht behoort tot de ongeschreven grondrechten. De verbodsbepalingen zijn dan ook onrechtmatig.

Of de rechterlijke macht daarin meegaat is een tweede. Uit de jurisprudentie blijkt dat als het gaat om visrechten, deze grondheerlijke rechten nog steeds bestaan. De Overheid had deze in 1948 willen afschaffen, maar de rechterlijke macht heeft de visrechten geëerbiedigd. Dat is ook weer gebeurd na de invoering van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Er bestaan in Nederland van de eigendom losgesplitste grondheerlijke visrechten op gronden, welke aan de Overheid toebehoren. De Afdeling Rechtspraak van de Raad van State heeft dat bevestigd. Dat betekent dat de Raad van State de grondheerlijke rechten heeft laten voortbestaan, terwijl de Wetgever deze heeft afgeschaft. Ook de burgerlijke rechter volgt die jurisprudentie.

De keerzijde is wel, dat diegene die vist met een visarend met toestemming van de eigenaar van het plaatselijke visrecht, niet in strijd handelt met de Visserijwet. Dit zou inhouden dat de Flora- en Faunawet (FFW) niet toeziet op deze vorm van jagen. De FFW ziet namelijk niet toe op vissen die genoemd zijn in de Visserijwet 1963. Ik stel vast dat de operatie van de natuurbeschermingsbeweging nog een klein lekje in het systeem heeft laten zitten.

Mr. J. Wilgers is advocaat sinds 1995. Daarvoor was hij werkzaam als leraar geschiedenis, met veel hobby's. In 1995 kreeg hij het bij de afdeling rechtspraak van de Raad van State voor elkaar dat in principe alle soorten vogels, mits aantoonbaar gekweekt, mochten worden gehouden. Pas in 1998 heeft Nederland de uitspraak volledig geïmplementeerd. De columnist heeft een eigen kantoor in Goes.

Roofvogels hebben een karakter dat het in een contactadvertentie slecht doet. Wispelturigheid is troef en liefde blijft vaak onbeantwoord. Toch zweren valkeniers bij zo'n partner. Zij bouwen een bijzondere band op met een vogel die zelf baas blijft. Deze Loer: Ronny Broos en Alik.

Roofvogelretraite in de Ardennen

Steenarendtarsel Alik zit als een waakhond aan de oprijlaan, diep in de bossen bij Durbuy in de Ardennen. Hier leeft valkenier Ronny Broos in een chalet, samen met vrouw en vogels. Maar bezoekers komen eerst met Alik in aanraking en een grote oehoe in een voliëre naast de deur. Deze uil heeft de functie van bezoekersalarm op zich genomen. Hij loeit "oehoe", tot Broos naar buiten komt. "Dat ik dit nog mag meemaken op mijn oude dag. Een verhaal over mij in De Loer", reageert hij met gevoel voor ironie.

Broos is zestig jaar jong, maar toch bejaard in valkeniersopzicht. Als kunstacademiestudent leerde hij eind jaren zestig vorige eeuw al het valkeniersvak van de Turnhousse valkeniers. Broos zette aanvankelijk een technisch bedrijf op in laswerk, maar verkocht zijn deel in de jaren tachtig toen een functie als valkenier zich aandiende op een vuilstort. Zo werd Broos de eerste beroepsmatige

valkenier-Vlaming. Hij pionierde vervolgens op Belgische bodem met professionele roofvogeldemonstraties en Broos was één van de eerste Belgen die met een Harris vloog. Het Harriswif, nu 23 jaar oud, rust na een lange beroeps carrière uit in de achtertuin. Die tuin is een roofvogelbejaardenhuis, met een gemiddelde vogelleeftijd van rond de twintig jaar. De meeste vogels vliegen nog mee in demo's. "Ik ben aan het afbouwen en heb de helft van de vogels verkocht die ik in vogelpark Paradisio voor demo's inzette", zegt Broos. "Ik geef alleen nog kleinere demonstraties hier op een kasteel vlakbij Durbuy. Verder doe ik nog wat verjagingswerk en lever nog wat kweekvogels. Het hoeft van mij allemaal zo groots niet meer."

Karakter

Alik is een nieuwe fase in Broos zijn valkenierleven. Met minder vogels en meer tijd. De arend vraagt zijn

volledige aandacht. Continue plukt Alik baasje Broos vriendschappelijk, alsof hij de veren van deze menselijke arend wil poetsen. Onderbroken door een alerte periode, waarbij hij het bezoek doorboort met een boze blik. De Vlaming streeft de vogel over zijn borst: "Toe hou op, ach Alik, Alik, toe."

Arenden kunnen wederzijdse liefde tonen, uniek bij roofvogels, maar daaraan zit een keerzijde in de vorm van een zware haaksnavel. Een goedbedoelde plukbeweging bijt iets te ver door en een druppeltje bloed verschijnt op Broos zijn wang. 'Ach, een schrammetje', vergoelijkt Broos, die erger gewend is. "Alik kan ook jaloers worden. Hij moet niet zien dat ik andere vogels voer geef, want dan wordt hij boos. Ze hebben een sterk karakter en onthouden ook de fouten die je maakt, dat zetten ze je later weer betaald."

Steenarend Alik is met ruim vier kilo groot voor een tarsel en moeilijk als valkeniersvogel. Hij is dan ook

een relatieve nieuwkomer in Broos' lange carrière. "Ik heb hem pas vier jaar, en kwam met Alik in aanraking, dankzij arendvalkenier Josef Hiebeler", zegt Broos. "Tijdens de jaarlijkse arendjacht in het Tsjechische Opočno zag ik hem als jonge arend staan. Mensen maakten een foto van mij, toen ik bijna gebiologeerd naar de vogel keek. Een jaar later belde Josef dat dezelfde arend, die ik in Opočno bekeek, weer beschikbaar was." Hij was bij zijn vorige eigenaar weggevlogen."

Voor Broos was de steenarend een manier om zijn grenzen te verleggen als valkenier. "Ik heb met alle soorten roofvogels gevlogen voor demonstraties en er werd beweerd dat steenarenden daarvoor te agressief zijn", zegt hij. "Je wilt graag voor jezelf bepalen of die beweringen kloppen. Niet bij mij, want Alik vliegt rustig met demonstraties mee. Een mogelijke verklaring is dat hij niet imprint is zoals de meeste tamme steenarenden. De eerste 20 weken is hij door zijn ouders

gevoerd. Niet door mensen. Hij is daardoor iets terughoudender naar mensen toe, en dat is veiliger."

Een vervaarlijke jager is Alik wel, zo verraden zijn enorme klauwen. Broos bezocht net nog met Alik de Schotse Highlands om er op sneeuwvelden te jagen. En op de afgelopen editie van Opočno ving Alik zijn eerste reebok. Broos schrok: "Bij een ree vind ik het zielig. Ik was er niet op uit", zegt hij. "Dat lijkt vreemd. In mijn valkeniersleven heb ik misschien wel duizend konijnen en hazen gevangen. Maar dat geeft ook iedere keer een dubbel gevoel. Dat hoort volgens mij zo. Ik zou stoppen als valkenier, wanneer ik mezelf op automatisme betrap bij het doden van een dier."

Monster

"Het zit er op jongen. We gaan", zegt Broos tegen Alik. De arend neemt zijn wachtpost in en we gaan naar binnen. Hier in de huiskamer schuilt een opgezet Schots sneeuwhoen tussen de flessen single malt whisky. De valkenier schenkt twee glazen in van het Schotse vocht, steekt nog eens de brand in een filterloze sigaret en reflecteert over zijn lange valkeniersleven. Een bejaarde Duitse staander van 13 ligt aan zijn voeten, scheten latend.

"Tot 2001, toen ik op Paradisio demo's gaf had ik honderdentwintig vogels, arenden, valken, kerkuilen, alles", zegt Broos. "Tot ik steeds vaker telefoontjes van bezoekers kreeg. Of ze ook kerkuilen konden krijgen van mij. Het was nooit mijn bedoeling om leken aan roofvogels te helpen en

dus werk ik nu alleen nog met moeilijkere vogels als arenden om de aanschafdrempel te verhogen naar publiek. Ik heb sindsdien geen telefoontjes meer gehad."

Broos droeg in zijn carrière bij aan de popularisering van roofvogelhouderij in België. Dat leverde hem kritiek op. "Beroepsvalkeniers, als ik, mogen niet lid worden van valkeniersvereniging Maria van Bourgondie", zegt de verenigingsloze Broos. "Wij zouden de valkerij een slechte naam bezorgen, want de shows zouden een toestroom van leken veroorzaken. Wanneer leken fouten maken met roofvogels, meten valkerijtegenstanders dat meteen breed uit in media. Valkeniers zijn bang, dat door die slechte naam straks een verbod op valkerij komt. Of ik dus een monster heb gebaard. Ik ben wel één van de voortrekkers geweest van roofvogeldemo's, dus achteraf gezien misschien wel. Als ik het over mocht doen, zou ik mijn bedrijf in laswerk hebben voortgezet. Eén valk was dan genoeg geweest."

Broos blaast de rook tussen zijn tanden door, na deze bekentenis. De vrieskou van de avond valt in en buiten moeten de bejaarden op een hoog rek worden geplaatst. De afstand boven de grond dient tegen binnendringende vossen, die de roofvogels van de valkenier willen roven. Alleen de nog jonge arend blijft op de begane grond zitten. Hij kijkt de vertrekkende indringer na en nu kan de vos op zijn tellen passen.

[Tekst & foto's: Rypke Zeilmaker]

Falconiformes klaar voor aankomend broedseizoen

Door het achterblijven van de winter en de heldere, zonnige dagen van de laatste weken begint menig vogel zich al voor te bereiden op het broedseizoen. En dat is erg vroeg voor het jaargetijde. Roodstaarten balsem, harrisen beginnen aan een nest en in België zijn bij kwekers al drie konijnenuiltjes geboren.

Voor de (hobby)kweker die dit jaar nog niet aan zijn voorbereiding van het broedseizoen is begonnen zou ik zeggen: Begin vanavond nog!

Vorbereidingen

Ontsmet de nestbak of het plateau en reinig de kooi. Controleer de vogel op eventuele bloedluis of andere aandoeningen. Dit alles om de vogels in de broedperiode zo veel mogelijk rust te gunnen.

Maar hoe zit het met de professionele kwekers zoals Falconiformes in Berkel en Rodenrijs? Daar staan de tientallen broedmachines, uitkommachines en kunstmoeders al een week schoon en ontsmet, proef te draaien.

Jan Wooning leidt ons rond in zijn broedruimte en is zelfs bereid om de lezers van de Loer van advies te voorzien. Bij Falconiformes wordt het eerste legsel kunstmatig uitgebroed door middel van het weegsysteem. Dat wil zeggen dat de eieren worden gewogen om zo de groei van het kuiken in het ei te controleren.

"Vroeger gebruikten we ook een hartslagmeter", vertelt Jan Wooning tijdens de rondleiding, "maar daar zijn we vanaf gestapt. Nu wordt alleen nog maar gewogen en de resultaten daarvan stellen ons in staat om het broedproces nauwgezet te volgen en eventueel bij te sturen. Tijdens de groei van het kuiken in het ei, neemt het ei in gewicht

af. Gaat dit te snel, dan verhogen we het vochtniveau in de broedkast. Gaat dit te langzaam, dan verlagen we het vochtniveau. Vanaf 2007 zijn we ook gaan broeden met een nieuw broedsysteem. Er wordt een verwarmde zak over het ei getrokken. Het ei ligt op een rooster dat aan de onderkant open is. Deze manier van broeden simuleert zoals het eigenlijk ook in de natuur gaat. Daar zit de vogel ook op het ei en wordt het vanaf de onderzijde niet verwarmd." Binnen tien dagen na de start van het broeden in de broedmachine worden de eieren geschouwd. Onbevuchte eieren worden direct vernietigd om de kans op een bacteriële besmetting te voorkomen. Elke broedmachine in

gebruik wordt om de 7 dagen gereinigd en ontsmet.

Uitkommachine

Enkele dagen voor het uitkomen gaan de eieren in de uitkommachine. In deze machine worden de eieren niet meer gedraaid. Uitsluitend de temperatuur en het vochtgehalte worden in de gaten gehouden. Uiteraard controleert men meerdere malen per dag en of het ei al is aangepikt. De aangepikte eieren worden altijd met de 'opening' naar boven gelegd. Dit om te voorkomen dat het kuiken zich niet kan bevrijden en zou kunnen sterven. Bovendien is het makkelijker voor het kuiken om dit proces te voltooien.

"Elk legsel krijgt bij ons een nummer, bijvoorbeeld ei 1 van 4 van 1, en ei 2 van 4

van 1, enz. Zo weten we altijd welke eieren bij elkaar horen. Bij de 2e groep eieren van een andere vogel hanteren we dan bijvoorbeeld ei 1 van 4 van 2, enz. Zo weet je dat dit het 1e ei is van een nest van 4 van vogel soort 2. Details over deze eieren zijn terug te vinden in het logboek dat correspondeert met alle genummerde broedmachines", aldus Jan Wooning. "Zo kunnen we ook aan de dagelijks bijgehouden statistieken zien of een broedmachine of uitkommachine goed functioneert.

Tevens wordt per legsel bijgehouden van welke vogelsoort de eieren afkomstig zijn en welke ringnummers de ouders hebben. Dit is voor de eventuele aanvraag van een Cites van belang. Ook dient het bijhouden van een stamboomregister om de juiste bloedlijnen kunnen kiezen. Als je door de microscoop

naar de schil van het ei kijkt, zie je dat het poreus is en eigenlijk veel kleine gaatjes heeft. Hierdoor is besmetting van buitenaf een veelvoorkomend probleem. In de natuur gooien de ouders daarom ook de onbevuchte eieren aan de kant of uit het nest.

Uitgekomen

Na te zijn uitgekomen krijgen alle kuikens een ring met de juiste maat toegewezen en wordt in het logboek het ringnummer aan de vogel gekoppeld. Ook gaan de kuikens de kunstmoeder in. Zolang de kuikens nog te klein zijn en de ring niet blijft zitten of hinderlijk is, wordt de ring aan de kunstmoeder geplakt zodat deze niet verloren gaat en geen verwisseling kan plaatsvinden. Ook kan er gestart worden met de voorbereidingen voor een Cites aanvraag. De officiële aanvraag gaat pas weg als de ring blijvend om het pootje is gegroeid en er dus niet meer afkan. "Uiteraard worden de kuikens, zodra ze zelfstandig kunnen eten overgebracht naar de bakken met warmtelampen. In een latere fase gaan ze naar de peuterruimte", zegt Jan Woning lachend. "Binnen nu en een aantal weken gaat het broedseizoen echt beginnen. Geen vrije dagen meer en klokke rond werken! Maar met dit team mensen dat mij bijstaat tijdens het kweekseizoen kunnen we de honderden eieren en kuikens wel verwerken."

Wordt dus vervolgd...

[Tekst en foto's: Sjef van Rixel]

De burqua verovert Europa

Moet er een boerkaverbod komen in Nederland en België? Als het aan valkeniers ligt niet. De 'burqua' is namelijk ook de Arabische term voor 'huid', het gezichtsbedekkende kapje dat de valk kalmeert in stressvolle situaties. De huid is misschien wel één van de belangrijkste hulpmiddelen in de valkerij, die dankzij moslims in de Lage Landen terecht kwam.

Keizer Frederik II von Hohenstaufen en de kruistochten speelden bij de invoering van de huif in de valkerij de hoofdrol. Nederland en België? Als het aan valkeniers ligt niet. De 'burqua' is namelijk ook de Arabische term voor 'huif', het gezichtsbedekkende kapje dat de valk kalmeert in stressvolle situaties. De huif is misschien wel één van de belangrijkste hulpmiddelen in de valkerij, die dankzij moslims in de Lage Landen terecht kwam. Keizer Frederik II von Hohenstaufen en de kruistochten speelden bij de invoering van de huif in de valkerij de hoofdrol.

Die kruistochten startten in 1095 na een

oproep van Paus Urbanus aan de Europese adel: Verover Jeruzalem op de Mohammedanen en stop de verspreiding van de Islam! De daaropvolgende militaire campagnes brachten niet alleen strijd, maar ook contact met de beschavingen van het Midden Oosten. Dit resulteerde in vernieuwingen in wetenschap en cultuur, zoals de vervanging van Romeinse door Arabische cijfers die we nu gebruiken. Ook de Westerse valkerij vernieuwde dankzij de kruistochten.

De zogenaamde Staufische keizers uit het Von Hohenstaufen-geslacht gingen na de oproep van de Paus namelijk niet alleen vechten, zij waren ook fanatiek valkenier. Keizer Frederik II von Hohenstaufen (1194-1250), ontwikkelde zich zelfs tot de belangrijkste figuur uit de geschiedenis van de valkerij. Zijn grootvader, Keizer Barbarossa was de bouwer van de Nijmeegse Valkhofburch.

De eerste ornitholoog

Om te zeggen dat Frederik II een bijzonder mens was, is een understatement. Zijn tijdgenoten noemden hem Stupor Mundi, oftewel Hij die de Wereld Verbijstert. De intelligente keizer sprak vele talen waaronder Arabisch en omringde zich met de grootste geleerden van zijn tijd. Bijna al zijn vrije uren besteedde hij aan zijn passie: de jacht met behulp van afgerichte roofvogels.

In 1227 ging keizer Frederik II op kruistocht. Dat werd geen bloederige affaire zoals eerdere en latere pogingen om Palestina te veroveren. Integendeel. De keizer sloot vriendschap met Malik El Kamil, de sultan van Egypte en verwierf het gezag over het Heilig Land door onderhandelingen en door de kracht van zijn persoonlijkheid. Vaak ging hij op jacht met plaatselijke potentaten.

In die tijd was de oosterse valkerij superieur aan de Europese. De leergierige Frederik keek zijn ogen uit. Nadat hij zichzelf in 1228 had gekroond tot koning van Jeruzalem, keerde hij terug naar Europa met in zijn kielzog een groot aantal Egyptische en Syrische valkeniers. In zijn bagage had hij bovendien een stapel Arabische en Perzische manuscripten over het vluchtbedrijf. Die liet hij terug in Italië vertalen.

Frederik II schreef aan het eind van zijn leven de nu nog steeds wereldberoemde hand-

leiding voor de valkerij met als titel: De Arte Venandi Cum Avibus, dat betekent: Over De Kunst Van Het Jagen Met Vogels. Het boek was de neerslag van 30 jaar persoonlijke ervaring en een uitgebreide literatuurstudie. Frederik II droeg het boek op aan Malik El Kamil. Alle overgeleverde informatie beoordeelde Frederik II opnieuw door het aan de praktijk te toetsen. Om deze redenen beschouwt men het werk tegenwoordig algemeen als het eerste boek geschreven in de kritische geest van de moderne wetenschap en als het begin van de moderne ornithologie (vogelkunde).

Oosterse vernieuwing

De belangrijkste vernieuwing die de keizer in Europa introduceerde was de 'burqua', de huif. Over de oorsprong van de burqua liet Frederik in zijn boek geen misverstand bestaan. "De huif is een ontdekking van de oosterse volken. Voor zover we weten waren de Arabieren de eersten die hem toepasten. Ik heb hun praktijken waargenomen toen ik in den vreemde was en ik heb hun gebruik van de huif goed bestudeerd."

Frederik was niet iemand die slaafs de tradities volgde. Nauwelijks had hij de praktijk van het huiven onder de knie of hij begon al verbeteringen aan te brengen, onder andere door het maken van ventilatiegaatjes in de kroon van de huif. Daarmee voorkwam hij volgens eigen zeggen oververhitting van de vogel en ongezonde temperatuurverschillen bij het onthuiven.

Al met al was de keizer duidelijk onder de indruk van de voordelen van de huif. Hij maakte er een punt van de techniek in Europa te introduceren. "Ik begreep het grote nut van het ahuiven al snel en ik maak er sindsdien ook zelf gebruik van bij het zeeg maken van mijn eigen vogels. Ik heb de methode mijn goedkeuring gegeven, opdat mijn tijdgenoten hem van mij zullen overnemen en ook zij die na ons komen hem niet zullen vergeten."

Het is niet bij deze vrome wens gebleven: Binnen een eeuw nadat Frederik het huiven tot in de details had beschreven, was het gebruik door bijna alle westerse valkeniers overgenomen. Sindsdien is de burqua niet meer weg te denken uit Europa.

[door: Clemens Verhoeven]

Witkoggier

White-headed vulture [*Aegyptus occipitalis*]

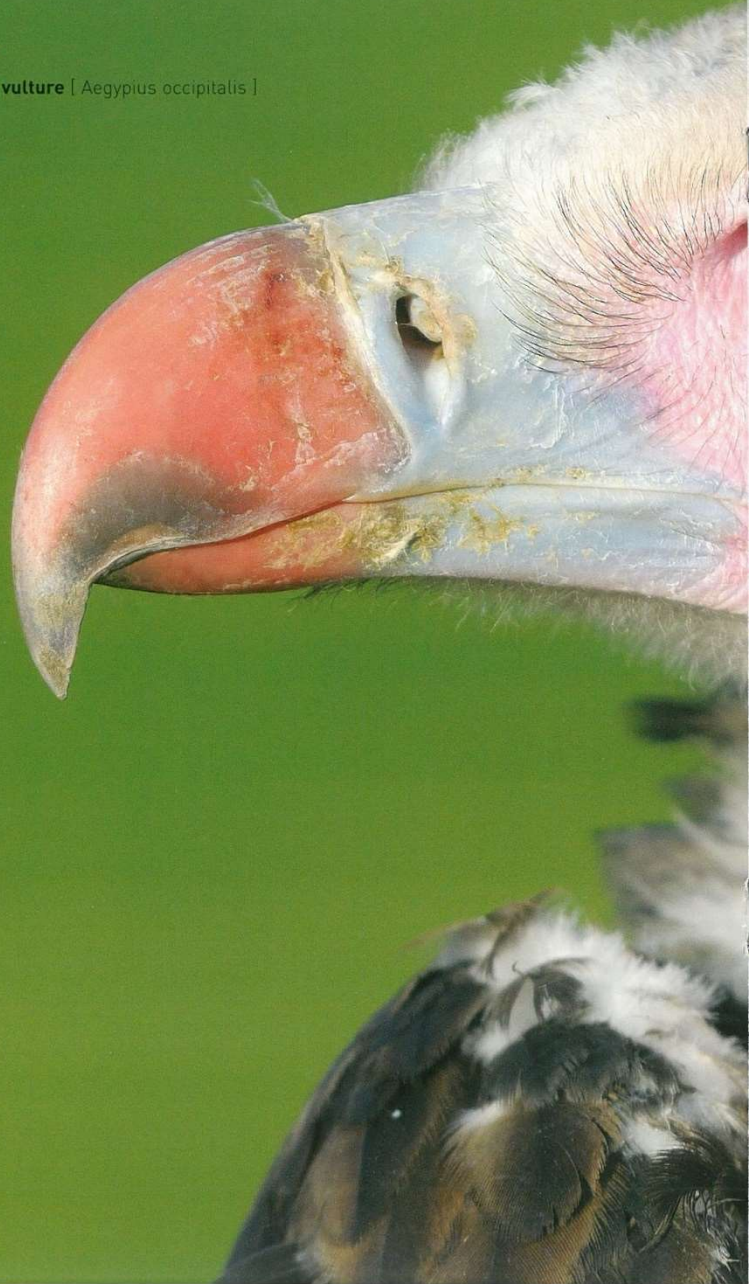

foto: © Wil Meinders

Wie bij de firma Teurlincx in Eindhoven de winkel binnen gaat, verbaast zich over het schitterende werk van deze drie gebroeders. Vogels en zoogdieren kijken je doordringend aan, alsof ze nog leven.

Karel, één van de broers, verwelkomt ons en na een kleine tour door het atelier nestelt hij zich gezellig aan tafel voor een bak koffie.

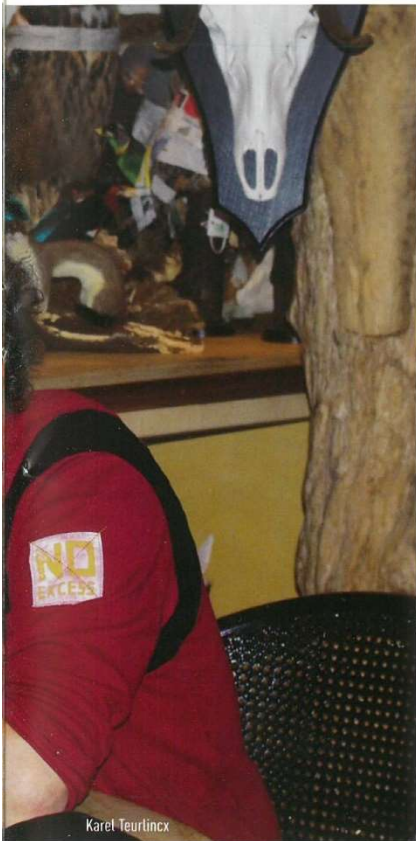
Er heerst een relaxte sfeer in dit bedrijf en dat is aan alles te zien. Vol enthousiasme vertelt Karel over zijn beroep als preparateur. Hij heeft het vak, samen met zijn broers Joep en Ron, ongeveer 35 jaar geleden van hun vader geleerd. Nadien hebben ze gedrieën de

zaak van pa overgenomen. Het preparateursbedrijf bestaat al sinds 1950 meldt Joep vol trots. "Wat door onze vader is gestart als hobby, is inmiddels uitgegroeid tot een bedrijf met een enorme klantenkring. Hieronder vele musea, filmmakers, reclamegoeroes, valkeniers en particulieren. Onze stukken staan over de hele wereld." Alles wordt geprepareerd in opdracht van de klant. Veelvuldig komen er particulieren die een

verkeersslachtoffer bij Teurlincx brengen. Dat gaat natuurlijk niet zo maar... De vinder moet eerst langs het politiebureau voor een verklaring en een vervoersbewijs. Pas dan mag een preparateur iets met zo'n vogel doen. Het dier wordt voorzien van een loodje en ingeschreven in het Teurlincx register. Valkeniers laten niet zo vaak hun vogel opzetten. De emotionele binding die ze met de vogel hebben leidt er meestal toe dat de vogel na overlijden wordt begraven.

"Dat is ook wel begrijpelijk", zegt Ron. "Vaak hebben deze valkeniers jaren samengewerkt met hun vogel."

Jullie moeten toch een enorme kennis hebben van dieren en vogels: "Ja, zeker", antwoordt Ron. "Elke vogel en ieder zoogdier heeft zo z'n eigen natuurlijke houding. Om dit over te

Karel Teurlinckx

brengen in je werk heb je jaren van ervaring nodig. Het is ons dan ook met de paplepel ingegoten."

Hanteren jullie nog een verdeling van het werk? Een soort specialisatie door ieder van jullie? Ron: "Ik vil alles en doe het voorbereidende werk. Joep prepareert alle zoogdieren." "Ik doe alle vogels", zegt Karel.

Houden jullie – bijvoorbeeld bij haviken – rekening met de wisselende kleur van de ogen? "Ja, naar mate de havik ouder wordt zal de kleur van de ogen meer oranje worden. Dat is voor deze vogel een heel belangrijk gegeven. Komt er een havik binnen in jeugdkleed, dan werken we met gele ogen."

Moet er verder nog rekening gehouden worden met specifieke eigenschappen van bepaalde vogels. "Nee, eigenlijk maakt het geen verschil of

Ron Teurlinckx

we nu een mus of een gier opzetten."

Hoe gaat dat opzetten in het kort? "Ron vilt de vogel, ontvet 'm en vervolgens wordt hij gewassen en daarna gelooïd. Daarna wordt de vogel gevuld en in model gebracht en dichtgenaaid. Vervolgens worden de ogen ingezet. Het verenkleed wordt weer keurig gemodelleerd. Dit alles met als doel om de uitdrukking van de vogel zo natuurlijk mogelijk te laten zijn. Daarna is het een kwestie van inpakken en laten drogen."

Hoe lang ben je nu echt met een vogel bezig voordat deze klaar is? Ron: "Omgerekend in alleen arbeid is dit alles bij elkaar een volledige dag. In verband met de wachttijden tussen bepaalde handelingen duurt het gehele proces natuurlijk langer. Daarnaast is er een wachttijd. We hebben vrijwel altijd meer opdrachten dan we gedrieën aankunnen."

Zetten jullie alleen vogels en zoogdieren op? Ron weer: "Nee, we prepareren ook vissen en reptielen en zelfs onderdelen van vogels en zoogdieren. Er zijn veel aanvragen die specifiek bedoeld zijn voor educatieve doeleinden."

Na liters Eindhovense koffie gaan we begin van de avond weer huiswaarts. Een aantal anatomische lessen wijzer. De gebroeders Teurlinckx zijn een bedrijf dat met hart en ziel haar opdrachten uitvoert. Nog net zo gedreven als een halve eeuw geleden, toe pa nog de scepter zwaaide. Loop er gerust eens binnen en proef de sfeer en de gastvrijheid van dit ambachtelijke bedrijf.

<http://www.prepareateur-teurlinckx.nl>

De laatste valkenvanger van de Leenderhei

De Loer reist in etappes door het verleden op zoek naar levend en tastbaar bewijs van ons valkerijfgoed. Deze aflevering: Valkenswaard, tobbede hangjongeren en de laatste levende getuigen van Brabants valkenvanger Karel Mollen.

Valkenswaard was eeuwenlang Europa's beroemdste valkeniersdorp. Bewoners voorzagen de hele hofadel van Zweden tot Turkije van valken voor het 'vederspel': de hoge vlucht, waarbij een koppel slechtvalken op reigers jaagde. Zo brachten de valken koningen en graven in extase met hun jagerskunst, als een soort ouderwetse variant op moderne actiefilms. Valkerij beheerste de hele economie van de Brabantse Kempen, de streek onder Eindhoven waar het dorp ligt. Maar bij een bezoek, anno 2008, lijkt die oude glorie gewist door het moderne leven. In het huis

350 jaar oude huis van Adriaan Mollen, in 1850 valkenier van de Oranjes, zit nu Snoek Installatietechniek. Bij de valkeniersburen, de familie Bijnen, knipt kapper Pierre zijn klanten en nazaat van valkeniersfamilie Daems maakt geen huiven, maar zadels.

Waar in de tijd van de Mollenfamilie vangers overtrekkende valken uit Scandinavië opwachtten, staan nu de Karwei en de Bouwmarkt. De vroegere heidevelden, waar de valken jaagden, maken plaats voor het uitdijende Valkenswaard met haar golfplaatkastelen. "Kom naar Valkenswaard, hier is nog ruimte" galmt een wervend gemeentespotje

De laatste vangplaats van Karel Mollen bij de Hasselsvennen

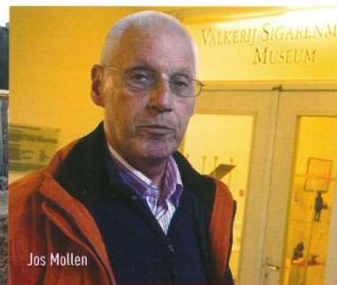
op Omroep Brabant uit de stereo van bouwvakkers, die de Valkeniersstraat herbestraten. Straten met valkennamen en het Valkerij- en Sigarenmakerijmuseum in het centrum zijn de laatste tastbare restanten van het valkeniersverleden. In Valkenswaard verdween de valkerij van het toneel met het overlijden in 1935 van de laatste valkenvanger Karel Mollen, zoon van Adriaan Mollen. Meer spo-

De Brabantse valkenvangers vingden vooral jonge valken op doortrek over de Leenderhei, die ze na vangst huifden en bij elkaar op transportboxen plaatsten. Jonge valken waren meer waard omdat deze makkelijker te trainen zijn.

Het vroegere huis van Adriaan Mollen huisvest nu een installatietechnisch bedrijf

Jos Mollen

Op zoek naar meer kennissen van Karel Mollen stuiten we in Valkenswaard alsnog op zijn 77-jarige kleinzoon Jos Mollen. Hoewel hij zelf geen valkenier is, blijkt deze Mollen in Valkenswaard te leven, en zich actief in te zetten voor het Valkerij- en Sigarenmakerijmuseum in het Brabantse heidedorp. Mollen was zijn leven lang werkzaam als bibliothecaris en helpt nu bij het digitaliseren van de museumcollectie. "Mooi blad, De Loer, maar ik moet toch even opmerken dat jullie ook de jaargang moeten vermelden", zegt Jos Mollen bij een ontmoeting in het museum. "Ja sorry, hier wreekt zich de bibliothekman." Helaas heeft hij zijn grootvader nooit gekend.

Valkenswaard

ren werden door de sloopkogel gewist. In de architectonische rampjaren van 1960 tot 1980 sneuvelden veel historische panden van valkeniersfamilies en kregen gevels een facelift.

Oudste valkenier

Ook levende kennissen van Valkenswaardse valkeniers raken uitgestorven. De laatste valkenier, die Karel Mollen nog in levende lijve

heeft ontmoet, woont typisch genoeg ook niet in het Brabantse valkeniersdorp, maar in de bossen van Leusden bij Amersfoort. De 94-jarige Joost van de Wall, is de oudste valkenier van Nederland en hij had nog persoonlijke omgang met Mollen. Van der Wall richtte in 1937 Valkeniersverbond Adriaan Mollen op ter ere van deze laatste actieve valkeniersfamilie. Dit deed hij samen met invloedrijke notabelen als Prof Swaen, voormalig voorzitter van Vogelbescherming.

"Karel Mollen gedroeg zich als een echte heer", herinnert Van de Wall zijn eerste ontmoeting eind jaren twintig met de zoon van Adriaan Mollen. "Hij was de laatste Brabantse valkenvanger die aan de Engelse adel valkeniersvogels leverde. Ik kan mij nog herinneren hoe hij met zijn personeel in de haven van Hoek van Holland stond te wachten op Engelse klanten. De bolhoed op, echt

een gedistingeerd gezelschap, terwijl het gelijk ook plattelanders waren, stropers zelfs. Dat stropen lag die Brabanders wel."

Karel Mollen was volgens Van de Wall geen 'echte' jagende valkenier. Hij richtte alleen roofvogels af voor zijn klanten en maakte valkerijattributen als huiven en weidetassen. "Net als enkele tijdgenoten liep hij hooguit nog met een roofvogel op de arm te pronken", verklaart Van de Wall. "Echte valkeniers bestonden niet meer in Nederland. Toen ik eind jaren '20 Mollen leerde kennen vond hij dan ook steeds minder kopers voor zijn valken. Mollen moest zelfs geld gaan bijverdienen als horlogemaker." In 1928 ving Mollen de laatste valk op de Leenderheide bij Valkenswaard.

Van de Wall kwam via Professor Swaen in contact met Mollen. Dit, nadat hij als jonge jongen in Wassenaar aan valken verslinderd

was geraakt, door een bezoek aan een fietsenmaker, die een torenvalk had. "Dat was in 1923", zegt hij. "Op een gegeven moment heb ik zelf een slechtvalk gekocht voor een rijksdaalder van de beheerder van de Haagse diertuin. Die valk droeg ik op een motorhandschoen en daarover verscheen een stukje in de Haagse Courant."

Prof Swaen, zelf roofvogelhouder, las het artikel en legde contact met Van de Wall: "Hij vond het wel leuk, dat 'broekje Van de Wall' die iets met roofvogels deed." Twee jaar na de dood van Karel Mollen richtte Van de Wall Valkeniersverbond Adriaan Mollen op met Prof Swaen. De heren wilden, de in de jaren dertig vorige eeuw de bijna uitgestorven valkerij, weer nieuw leven inblazen. Dat is gelukt en nog steeds is hun 'kind' de oudste valkeniersclub van Nederland en België.

Valkenierskleinzonen

In Valkenswaard zijn wel nazaten van de Mollen-familie te vinden, alleen hebben zij Karel Mollen niet meer persoonlijk gekend. In de foyer van het Valkerijmuseum treffen we

toevallig andere valkenierskleinzonen, zoals Peter Bekkers. Hij is levende nazaat van de valkenier die met Adriaan Mollen en de koninklijke familie op Het Loo in 1850 de 'hoge vlucht' bedreef. Valkenier Jacques van Gerven, coördinator van het museum is wel een levend contact met de valkenierskennis van de Mollen-familie. Hij heeft in de jaren zeventig de dochter van Karel Mollen nog gekend. "Ik maakte me in de jaren zeventig zorgen over het behoud van het valkerijgoed in Nederland", zegt Van Gerven. "Iedereen die nog de oude kennis van het Valkenswaardse valkeniersbedrijf had, stierf uit. Alleen een dochter van Karel Mollen, Lena, was nog in leven. Van haar, en uit boeken, heb ik zo zelf Nederlandse huiven leren maken. Die liggen hier nu in het museum. Zij kon me corrigeren als ik een fout maakte bij het leer bewerken, "Nee, Jacques. Zo deed vader dat niet." Valkenswaard is wereldwijd meer bekend dan alleen in Nederland. Ook Arabische oliesjeiks bezochten het museum en een Spaanse filmploeg kwam hier om een valkerijdocumentaire op te nemen. "Nu tillen we het museum

een stap hoger", zegt Van Gerven. "Het heeft vier jaar lobbyen en professionaliseren gekost, maar we zijn nu door de Brabantse museumstichting erkend en zo komen we in aanmerking voor subsidie van de Provincie." Het eerste bewijs voor de hogere vlucht, die het museum dit jaar neemt, staat al in de gang. Een replica van een Valkenswaardse heer-valkenier met valk, gemaakt door een kunstenaar. De pop, voor het museum, moet het publiek van straat gaan plukken.

Tobben...

Valkenswaard kan zijn naam dus straks weer iets meer eer aandoen. Eerdere pogingen daartoe sneuvelden ook recent nog. Zo plaatste Staatsbosbeheer in 1999 de replica van een tobhut op de Leenderheide bij Valkenswaard. Dit naar model van de hut van Karel Mollen. In dit 'hutje op de hei' nam de valkenier vroeger plaats om de overtrekkende valk te lokken (met tamme klapekster als valkendetector en lokduif om de valk te verleiden) richting klapnet te vliegen. Dit zogenaamde 'tobben' was een kwestie van

veel geduld en goede timing. Eigenschappen die ook de moderne valkenier van pas komen. Helaas, de tobbhut verdween in 2005 na een creatieve ingeving van hangjongeren. Volgens historicus Peter Kerkhofs uit het nabijgelegen valkeniersdorp Leenderstrip 'werd de hut voor van alles gebruikt, behalve waarvoor hij bedoeld was'. Vele wietdampen en vlugge wipjes later zakte de tobbhut in en ook een poging om hem 'hufterproof' te maken, sneuvelde. Een informatiebord van Staatsbosbeheer, dat de valkenvangst en valkerij rond de Leenderheide beschrijft, is alles dat rest. Van Gerwen rijdt mee over de zandweggetjes om de echte laatste historische vanglocatie op de hei aan te wijzen. "De laatste vangplaats van Karel Mollen uit 1928 ligt niet op de plaats van het informatiebord op de Belgische grens, maar bij de Hasselsvennen", zegt hij, terwijl we langs het industrieterrein rijden. Grond waar van Gerwen 20 jaar eerder nog jaagde met zijn havik. "Ik moet je wel waarschuwen dat er niet veel is te zien." We hobbelen richting Leenderbos, langs boerderijen waar generaties lang valkeniersfamilies woonden, tot aan een open plek. Hier staat midden in het ven een heuveltje, omheind door schrikdraad en gaas. Dit gaas is bedoeld om de originele vangplek te beschermen tegen de langharige oerkoeien van Staatsbosbeheer. We waden door het ven, krijgen natte voeten en al tobbed op de hei, wanen we ons nog even Karel Mollen, anno 1928. De bosrand verbergt de moderniteit en ongestoord wachten we in de voorjaarszon op de valk die weer richting hoge noorden moet trekken.

[Tekst en foto's: Rypke Zeilmaker]

Valkerijmuseum Valkenswaard erkend

Het Valkerij en Sigarenmakerijmuseum in Valkenswaard is officieel erkend door de Provincie Brabant. Dat meldt Jaques van Gerven, valkenier en initiator van het museum. Officiële erkenning maakt subsidieaanvraag mogelijk en geeft het museum de kans om uit te breiden.

De lobby voor erkenning heeft vier jaar tijd gekost volgens Van Gerven. Het museum moest stichting worden en een professioneel bedrijfsplan maken. Erkenning maakt een subsidieaanvraag mogelijk die in de orde van tonnen ligt. Die aanvraag is nu in behandeling, maar Van Gerven wil voor de definitieve toekenning geen details vrijgeven over zijn plannen.

Het museum zou na toekenning van subsidie kunnen moderniseren. Het werkt nu al aan het digitaliseren van de collectie. Bezoekers kunnen straks via internet de archieven van het museum raadplegen over valkerijgeschiedenis, de belangrijke personen in de valkerij, literatuur en vakkennis. Eén van de nazaten van beroemd valkenier Adriaan Mollen, zijn achterkleinzoon Jos Mollen helpt bij de archivering. Naast de valkerijgeschiedenis toont het Valkenswaardse museum de geschiedenis van de sigarenmakerij. Deze industrie volgde in de negentiende eeuw de valkerij op als belangrijkste economische drijver van de Brabantse Kempen, nadat de valkerij uitstierf. In het museumweekend van 5 en 6 april houden zij open dag. www.vsmm.nl

Meer info

www.royes-royers.de, levende nazaat van valkeniersfamilie Royaerts én zelf havikier, nu wonend in Beieren, geeft afstammingsgeschiedenis op website

www.hei-heg-hoogend.dse.nl site van agrarische natuurvereniging van nabijgelegen Leenderstrip. Zij verdedigen een concurrerende theorie: niet Valkenswaard maar Leenderstrip was het valkerijcentrum van Europa.

JM.P. van Oorschot: **Vorstelijke Vliegers en Valkenswaardse Valkeniers: 1974**

Valkenieren in Florida ^[2]

met Bob Dalton

Kort geleden kon ik wat tijd doorbrengen in de Everglades in Florida en had geregeld dat ik daar een paar Amerikaanse valkeniers zou ontmoeten.

De voorzitter van de Florida Hawking Fraternity, Neal Ottoway, had voor mij en twee andere valkeniers, Andy King en Diana Durman-Walters, geregeld, dat we wat tijd door konden brengen met verschillende valkeniers. De eerste dagen hadden we doorgebracht in het gezelschap van Neal Ottoway en Daryl Mhoon, zoals uitgebreid was te lezen in de vorige Loer. Hier het tweede deel van de ervaringen in de Everglades.

Aplomado

De volgende dag gingen we met meer valkeniers op pad, waarvan er één een hybride tarsel (barbarijse valk en giervalk) had en de andere een vrouwelijke aplomadovalk. De hybride werd gevlogen op eenden en had tot dusverre een zeer succesvol jaar gehad. De aplomadovalk was net hersteld na een lange, ernstige ziekte. Hoewel zij weer vloog, was ze nog niet volledig op kracht en had nog steeds een zwelling aan een oog. Maar volgens de

eigenaar had ze bijna drie weken alleen maar voedsel uit de fles gekregen en was haar vloeistoffen toegediend om haar in leven te houden. Het was dus een wonder dat ze nog in leven was. Deze aplomado was opgegroeid bij haar ouders en had gedurende haar training en eerste vluchten geen kik gegeven, maar door de ziekte en voortdurende verzorging en met de hand voeren, was het een non-stop schreeuwlelijk geworden. Zoals ik tegen de eigenaar had gezegd, moest je in leven zijn om te kunnen schreeuwen.

Hybride

De eigenaar van de hybride tarsel nam ons mee naar een meertje, waarvan hij zeker was, dat er eenden zaten en nadat we de omgeving met onze verrekijkers hadden afgezocht, wisten we dat er inderdaad genoeg eenden zaten voor een vlucht. We gingen een paar honderd meter terug, van de wind af en de tarsel kreeg zijn telemetrie en riempjes om, waarbij de langveter en de draal werden verwijderd. Toen de huif afgang, kreeg de hybride de gelegenheid om goed om zich

heen te kijken, voordat hij zelf wegvloog. Er is geen reden om de valk op te jagen en hem te dwingen, eerder van de hand te vliegen dan hij zelf wil. De seconden die daardoor worden bespaard, maken geen enkel verschil voor de uitkomst van de vlucht en het is dus veel beter om de valk te laten vliegen, wanneer hij er klaar voor is.

De tarsel verliet de handschoen en vloog met de wind mee, in steeds hogere cirkels. Zodra hij een grote hoogte had bereikt, liet hij zich terugdrijven op de wind en vloog direct richting het meertje. De tarsel was zo hoog, dat hij makkelijk verder kon klimmen, zonder dat de eenden zouden wegvliegen. Door zijn hoogte had hij de omgeving in zijn macht en dit zorgde ervoor dat de eenden beneden bleven. Toen hij liet zien, dat hij zijn punt had bereikt door te blijven hangen, rende iedereen naar voren en de eenden vlogen omhoog. De hybride begon met zijn stootvluchten en de eenden vlogen terug naar het meer en stortten letterlijk in het water, om aan de valk te ontkomen. De hybride kende zijn spel en ging meteen weer naar boven, om opnieuw zijn plek in te nemen.

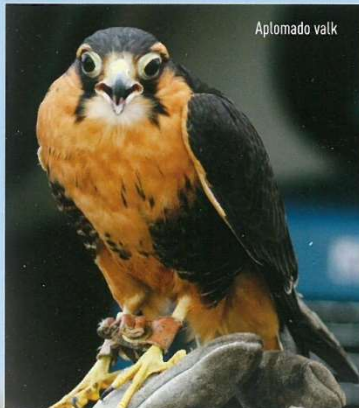
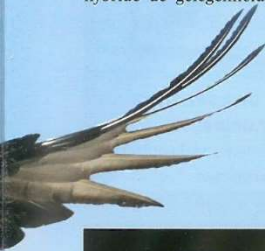
Maar de valkenier die hem vloog, blies plotseling hard op zijn fluitje en gooide een aas uit op de grond naast hem, om hem terug te roepen. We waren allemaal stomverbaasd, totdat de valkenier achter zich in de lucht wees. Een vrouwelijke Amerikaanse zeearend kwam onze kant op, om het allemaal nader

te bekijken en dat betekende problemen voor de kleine valk. Veel mensen beschouwen adelaars als langzaam, onhandig en log in de lucht maar dat is verre van waar. Adelaars zijn, als ze enige snelheid hebben bereikt, snelle en handige vliegers en ze vangen in het wild ongetwijfeld veel valken. In het bijzonder zeearenden schijnen erg agressief te zijn tegenover valken en het is dus beter om de valk op de vuist te houden als ze in de buurt zijn.

Cassini

Ons laatste bezoek met een valkenier was met Allan Goding, die net weer was begonnen te vliegen zijn drie jaar oude cassini valk. De tarsel, 'Pete' genoemd, had twee seizoenen gejaagd op treurduiven en hij schijnt daar heel goed in te zijn. Nu weet ik dat treurduiven heel snel zijn en ik heb vaak op ze gejaagd in Mexico met zowel Barbarijse valken en westelijke slechtvalken. Maar op de dag dat we op bezoek waren, vloog 'Pete' op wouwen. De Everglades zijn een paradijs voor diegenen die zowel getrainde haviken en valken aan het werk willen zien als roofvogels in het wild. We hebben dertien verschillende soorten op een dag gezien en deze liepen uiteen van de minuscule torenvalken en de gestreepte sperwer tot de Amerikaanse zeearend, de visarend en twee soorten gieren.

[door: Bob Dalton, vertaling: Renske Schuilenga]

Aplomado valk

Cassini

Neem nu een abonnement op de Loer

en je mist
niets meer!

De Loer is een nieuw en uniek tijdschrift voor houders en liefhebbers van roofvogels en uilen! Volop doelgerichte informatie van en voor professionals, hobbyisten en liefhebbers, afgewisseld met reisverslagen en ervaringen. Alles wat u altijd al wilde lezen over deze schitterende dieren komt nu binnen handbereik.

Abonnementen:
Jaarabonnement € 28,95 per jaar, 6 nrs.
Halfjaarabonnement € 15,95 per 3 nrs.

De abonnementenadministratie van de Loer wordt verzorgd door:
Abonnementland - www.aboland.nl

Loer kalender 2008

In samenwerking met onze fotografen is er een prachtige kalender 2008 geproduceerd. Twaalf schitterende platen met beschrijvende teksten en een duidelijk kalendarium in vierkleuren-druk. De kalender kost € 8,75 (excl. verzending) www.deloer.nl

Bezoek ook de Loer shop
via www.deloer.nl

Binnenkort nieuwe items zoals posters
en speelkaarten.

Nieuw!

deLOER-cap

Verstelbare maat in zwart of crème.

€ 12,50 (excl. verzending)

Bestellen in de Loer shop via www.deloer.nl

Uw mooiste foto in
sublieme kwaliteit
geprint op canvas:
www.deloer.nl

Adverteren in de Loer?
adverteren@deloer.nl

Vragen?
Stuur ze naar lezersvragen@deloer.nl

Verkooppunten gezocht!
in Nederland en België.
Reacties naar: contact@deloer.nl

Meneer de Uil weet beter: Crossroads: Moet de Loer de diepte of de breedte in..?

De stelling van dit nummer is meer een open vraag aan u.

Daar waar in vorige nummers in deze column kritisch is gekeken naar valkerij inhoudelijke discussiepunten, stelt de Loer dit keer haar eigen positie ter discussie. Als je kritisch bent naar anderen, mag je zelf immers niet weglopen voor (opbouwend) commentaar over jezelf. En ondanks veel lovende woorden van lezers uit Nederland en België wil het met de echte doorbraak van 'de Loer' niet zo vlotten. Tenminste, als we de schattingen van het aantal georganiseerde roofvogelhouders moeten geloven. De Loer is nog niet van iedereen die in deze 'scene' een actieve rol speelt. Waarom is dat...? Wat mist dit blad om door de hele branche met open armen te worden ontvangen? Of is het weer die onderlinge verdeeldheid, waar al vaker over geschreven is? Waarvan iedereen weet dat het geen toekomst biedt om een eigen koers te varen.

Diepte

Wellicht leeft het idee, dat 'de Loer' door haar brede kijk op roofvogels, waaronder zeker ook de uilen gerekend kunnen worden, zich daarmee niet echt profileert als een valkerijblad. Op maar eens in vaktermen te spreken: Moet het meer de diepte in? Meer detail over valkerij-specifieke zaken, waar de kenner van kan leren en de leek afhaakt. Veel meer jacht en jachtgerelateerde zaken. Zelfs over Jachthonden is al een nieuw, eigen magazine verschenen. Hoort dit ook in uw 'Loer' thuis?

De redactie zou zich kunnen verdiepen in de netelige situatie waarin de valkerij zich momenteel bevindt. Wil men een lijfblad dat actie voert en de barricaden opgaat? 'De Loer' heeft inmiddels aangetoond daar bereid toe te zijn. Is echter de achterban bereid om die aanval in gezamenlijkheid door te zetten? Onze mening is NEE. Kleine

In iedere Loer verschijnt een stelling over heet nieuws en brandende vragen binnen valkerij en roofvogelhouderij.

Van harte mee eens/oneens? Reacties zijn welkom via stelling@deloer.nl.

succesjes worden gevierd en zo snel als maar enigszins mogelijk probeert men weer onder te duiken in de anonimiteit. Want het blijft een risico om je nek boven het maaiveld uit te steken. De grotere kwekers in Nederland kunnen en zullen hier nog wel een Loer-boekje over opendoen.

Breedte

Een andere mogelijkheid is een forse zwenk naar een breder blad. Nu richt 'de Loer' zich met name op de liefhebbers en houders van roofvogels in het algemeen. Met artikelen over de inspanningen van vogelliefhebbers om ook in de vrije natuur het roofvogelbestand op peil te houden en zo mogelijk te laten groeien. We zijn trots en blij met de medewerking van deze groeperingen, ondanks hun soms zeer kritische en terechte blik op valkerij. Naast het schrijven over hun inspanningen, zou ook een samenwerkingsverband met hen meer breedte kunnen bieden. In dat geval moeten er knelpunten opgelost worden. Ook binnen de 'nu eigen' gelederen. Indien er misstanden zijn, zal ook hierover kritisch commentaar geschreven worden. Dat zijn we immers aan onze stand verplicht.

Ook andere vogelsoorten zouden in het blad onder de aandacht gebracht kunnen worden. Vogels die wel degelijk een vaste plek hebben in de rangorde van het (Nederlands en Vlaams) roofvogelbestand. De kiekendief is zo'n vogel die z'n vaste plaats in de natuur heeft.

Of anders: Ook papagaaien vallen onder het Cites-verdrag. Hier speelt in grote mate dezelfde problematiek als het gaat om het registreren en behouden van je vogel. Jacht is jacht, roepen sommigen. Hoort geweerjacht in dit blad thuis?

Een andere invalshoek is aandacht voor de groep liefhebbers en beginnende roofvogelhouders. Er kan veel geschreven worden om de beginner goed op weg te helpen... En niet in de laatste plaats in het belang van de vogels zelf! Maar hoe staat het met uw kennis. Als u 'de Loer' leest, herkent u dan alle feiten? Is uw kennis ook gebaseerd op feiten of zijn het labels die door overlevering in stand gehouden worden? Eerder al maakte 'de Loer' melding van pseudo-valkeniers die onder de zogenaamde vlag van educatie meer onzin dan juistheden vertellen.

Toch is de redactie van mening dat er voor de serieuze, beginnende vogelhouder c.q. valkenier voldoende bruikbare info in boekvorm en op internet voorhanden is. Er moet alleen moeite voor worden gedaan om je erin te verdiepen. Ook spelen de valkeniersverenigingen hierin al een actieve rol. Deelt u die mening ook?

Hoe gaat 'de Loer' verder?

Aan u de keus... Niet om de valkerijhandschoen op te pakken, maar om 'm eens af te doen en even achter de schrijftafel of computer te kruipen. Laat weten hoe uw 'Loer' er uit zou moeten zien. Onderbouw uw mening... Wees duidelijk en bereid om - daar waar nodig - actief te helpen. Ook een specifieke oproep aan Nederlandse en Vlaamse valkerijverenigingen en de overkoepelende organisaties om een formele reactie. Neem een stelling in en laat u, namens uw leden, horen.

Reacties naar: stelling@deloer.nl

In den beginne...

Er is een redelijk bekend boek dat begint met deze drie woorden: In den beginne... Misschien kent u het boek wel.

De naam ervan is me even ontschoten, maar voor degenen die het kennen, zal de naam ervan niet nodig zijn om te weten waar ik het over heb. Zonder ook maar enige vergelijking te willen trekken met het boek dat ik bedoel of, erger nog, met de hoofdpersoon ervan, zou ik toch graag willen dat er een deel van mijn leven kan worden aangevangen met deze woorden.

Ik zal het uitleggen. Zo'n 30 jaar geleden, als

een jongetje van een jaar of zes, aanschouwde één van mijn tantes mijn tekenkunst met de woorden: "Goh, Wil, da's een mooi kanariepietje." Menig kind in die positie zou glunderen als gevolg van zo'n blijk van erkenning. Ik niet. Ik had, zo heeft mijn moeder me menig keer verteld, een van mijn meest vergaande woede-uitbarstingen tot dan toe. Huilend, schreeuwend, spartelend, zierend wist ik uit te brengen: "Dah is nich 'n knariepiet. Das 'n adelaar!"

In mijn pubertijd is de liefde voor "falcoformes" ietwat naar de achtergrond gedreven. Op zich ook niet zo heel gek, aangezien ik niet ben opgegroeid in een 'nest' waarin het dromen van het werken met roofvogels werd gestimuleerd of zelfs ook maar erkend.

Klein beginnen

Bovendien werd een deel van mijn tijd opgeslokt doordat ik doende was een kauwtje, een ekster, een roek en nog een kauwtje groot te brengen. Ook leren, en later 'studeren' waren activiteiten waaraan in mijn omgeving meer waarde werd gehecht dan aan het onderzoeken van een antwoord op de vraag of ik een roofvogel zou kunnen houden.

Wilbert tijdens de workshop valkerij

Flugschau

Uiteraard deden zich in die jaren ook wel momenten voor waarop mijn stootvogel minnende hart een sprongetje maakte. Heel helder staat mij nog voor de geest die keer in Oostenrijk. Ik was daar met mijn vriendin op vakantie in Karintie en we hoorden over de "Adler-Flugschau von Burg Landskron". Uiteraard moest ik daar naartoe. Zonder in allerlei superlatieven te willen ontaarden kan ik zeggen dat het een van de meest imponerende dingen is geweest die ik me met betrekking tot roofvogels herinner. Het menselijk brein is een bijzonder orgaan. Zonder namelijk inhoudelijk erg met roofvogels bezig te zijn geweest, had mijn brein in de loop der jaren bedacht dat je geen roofvogel kunt houden in een woonwijk. Bovendien had ik bedacht dat je een roofvogel überhaupt alleen mocht houden wanneer je een vergunning zou hebben waarvoor je onbeschrijfelijk veel cursussen moest volgen, examens moest doen en dan moest je nog maar afwachten of je ooit een roofvogels ergens zou kunnen kopen. Kortom, ik had allerlei dingen verzonnen waardoor ik ervan overtuigd was geraakt dat valkenieren voor mij niet weggelegd zou zijn.

Workshop

En toen kwam mijn 36e verjaardag. Het cadeau dat ik van mijn vriendin kreeg is verreweg het meest geweldige, meest tot mijn verbeelding sprekende cadeau dat ik tot nu toe heb gekregen. Ik kreeg een Workshop valkenieren. Van het een op het andere moment was de gloeiende speldenknop die ergens diep in mijn lijf eeuwig aanwezig was opgestookt tot een vreugdevuur dat zijn weerga niet kende. Vanaf dat moment heb ik allerlei dingen gelezen, gekeken, gegoogled, gehyvest, en gesurft op het gebied van roofvogels. Zo kwam ik er ook achter dat al mijn veronderstellingen onjuist waren. Als je het goed doet, dan kun je, onder omstandigheden, best een roofvogel houden in een woonwijk. Ze zijn ook gewoon, wederom onder bepaalde voorwaarden, vrij te koop. Ach, ik vertel u waarschijnlijk niets nieuws. En de workshop zelf gaf mij bevestiging: werken met roofvogels is super!

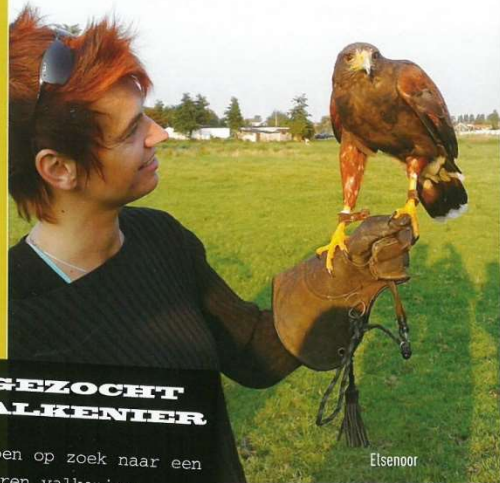
Maar nu

De maanden erna ontstond het idee om actief bezig te gaan met het beantwoorden van de vraag of het houden van een roofvogel (mijn voorkeur gaan uit naar een Harris) iets is wat ik zou kunnen doen. De wil is er namelijk wel. Maar is het haalbaar? Wat komt er eigenlijk écht allemaal bij kijken? Hoeveel tijd kost het nou écht? Hoe werkt het? Wat moet ik ervoor doen en wat moet ik ervoor laten? Hoe is het in te passen in mijn huidige leven? Vragen te over, maar geen antwoorden. En Elsenoor, die nog wel de nodige bedenkingen heeft, beloofde open te staan voor veranderingen van haar ideeën. Één ding staat voor mij namelijk vast: zonder haar steun begin ik er niet aan.

Wat is nou het doel van dit stukje? Dames en heren, ik ben op zoek naar een ervaren valkenier (lees: houder van één of meerdere roofvogels), het liefst in de omgeving van Nijmegen, die bereid is om mij op sleeptouw te nemen. Wie kan mij helpen in mijn zoektocht? Wie wil mij technieken bijbrengen, leren hoe je een vogel afdraagt, hoe je goed voor een vogel zorgt, enz. Kortom: wie helpt me?

het plan

Samen met de makers van De Loer is het plan ontstaan om voor iedere uitgave een stukje te schrijven. Een verslag van mijn ervaringen, belevenissen, avonturen, ergernissen, kortom over mijn vorderingen. Zo kan de lezer van De Loer getuige zijn van mijn zoektocht en wie weet waar dat schip strandt? Wie weet

GEZOCHT VALKENIER

Ik ben op zoek naar een ervaren valkenier, Omgeving van Nijmegen. Moet bereid zijn om mij op sleeptouw te nemen. Wie wil mij technieken bijbrengen, leren hoe je een vogel afdraagt, hoe je goed voor een vogel zorgt, enz.

**Kortom:
Wie helpt me?**

kan ik over een tijd wel foto's laten zien van het hok dat dan in mijn tuin staat, van de Harris waarmee ik dan heb leren werken, van het uitkomen van een droom die ik al 30 jaar koester. Voor diegenen die het wel zien zitten om hun kennis over te dragen, is het misschien handig ik een paar dingen over

mezelf vertel. Ik ben dus Wilbert Elings, 36 jaar en ik woon in Nijmegen, in een ruime woning met een flinke tuin. In het dagelijks leven ben ik advocaat: ik heb een eigen praktijk in Tiel. Ik woon samen met Elsenoor, wiens grootste hobby is het verwennen van allerhande vogeltjes die onze tuin bezoeken.

Enieder die zich aangesproken voelt door het voorgaande nodig ik uit contact met me op te nemen via de redactie van De Loer.

Hopelijk kan ik het volgende nummer van De Loer vertellen over mijn eerste schreden op het valkenierspad.

Griswold de havik slaagt voor zijn test

door Bob Dalton

Zoals veel lezers van dit blad zich zullen realiseren, zijn de wetten met betrekking tot valkerij in Groot-Brittannië heel anders dan in Nederland of in de rest van Europa. In Groot Brittannië kan zo ongeveer iedereen elke roofvogelsoort kopen, zonder beperking van de aantallen.

Vooropgesteld dat ze de toestemming hebben van de landgoedeigenaar, kunnen Britse valkeniers op elk type wild jagen dat er is, met elke roofvogelsoort die ze willen. De enige beperkingen die ze hebben, is dat ze de jachtseizoenen respecteren, die hetzelfde zijn als voor de geweerjacht.

Als je de relatief lakse regelgeving met betrekking tot het bezitten van een roofvogel koppelt aan de grote aantallen vogels die worden gefokt in Groot-Brittannië, dan is het niet verwonderlijk dat er ook vogels in ongeschikte handen komen. Vanzelfsprekend neemt het grootste deel van de Britse valkeniers de sport heel serieus en ziet het welzijn van hun vogels als de hoogste prioriteit. Maar er is daarnaast een randgroep die zich tot roofvogels aangetrokken voelt en dit is waar de problemen met betrekking tot roofvogelwelzijn vandaan komen.

Moordenaars

Het is in Groot-Brittannië te gemakkelijk om aan een roofvogel te komen. Zelfs als de eigenaar absoluut geen idee heeft, hoe hij er goed voor moet zorgen. Daardoor zijn er elk jaar veel haviken, valken en adelaars die gedoemd zijn om aan een blok te worden vastgezet, zonder ooit te worden gevlogen. Het totale aantal roofvogels, dat aan deze manier van leven is onderworpen, is echter relatief laag en ik ben er zeker van dat elke valkenier het ermee eens is, dat elke vogel er al één te veel is. Ik kreeg recent een havik in handen, die de eerste vier jaar van zijn leven op zo'n manier had doorgebracht. Het was een tarsel havik en de staat waarin hij verkeerde toen ik hem voor het eerst zag, deed mijn bloed stollen. Het feit dat iemand een havik op zo'n manier kan mishandelen, doet me wensen dat de wetten over valkerij en dierenhouden in het algemeen in Groot-Brittannië grondig zouden worden herzien. De arme havik zat aan traditionele riempjes vast, die zo oud en stijf waren, dat ze gedraaid waren gaan zitten en ruwe plekken hadden veroorzaakt aan de poten van de havik. Alle grote slagpennen en staartpennen

van de havik waren gebroken. De havik had een lange tijd vastgezet aan een houtblok en dan werd er voer naar hem gegooid. Het verenkleed was in een zeer slechte staat, omdat als de havik opvloog van zijn blok, hij met zijn vleugels tegen een afdakje sloeg, dat veel te klein was voor hem. De dag waarop ik de havik ophaalde, lag hij op de grond, naast zijn blok. De reden hiervoor was dat de riempjes zo verdraaid waren geraakt, dat de poten van de havik in feite geboeid waren en hij er niet meer op kon staan. Natuurlijk probeerde hij al klapwiekend overeind te komen. Daarbij vergrootte hij alleen maar de schade aan zijn verenkleed. Ik moest de riempjes doorsnijden om de havik te bevrijden.

Ik deed de arme havik in een doos en nam hem mee naar huis, om hem thuisgekomen grondig te controleren en zalf te smeren. Thuisgekomen controleerde ik hem grondig en smeerde ik zalf op de ruwe plekken op zijn poten. Daarna zette ik hem in een voliëre. Het eerste dat de havik deed, toen hij in de voliëre zat, was een bad nemen en drinken. Hij nam een zeer uitgebreid bad en bleef toen in het water staan. Toen ik hem ophaalde, had ik nergens een bad gezien en ik neem aan dat het voor de vogel al heel lang geleden was, dat hij zijn laatste bad had genomen. Toen hij er uiteindelijk uitkwam, was het water heel vies. Omdat ik me ervan bewust was dat zijn verenkleed in zeer slechte staat was, had ik takken in de voliëre gelegd, zodat hij van de grond af op de stokken kon komen, als dat nodig was. Ik denk echt, dat als ik de deur van de voliëre open had gelaten, dat hij dan niet in staat was geweest weg te vliegen. Weglopen wel, maar vliegen niet. De havik kreeg de naam 'Griswold'. Met zijn verformfaaide uiterlijk leek die naam bij hem te passen.

De muilt

Dit alles was gebeurd in maart en het zou dus niet lang duren, voordat de havik zou gaan muiten. Hij kreeg goede kwaliteit voedsel met vitaminesupplementen. In de hoop dat dit een goede, snelle muilt zou bevorderen. Mijn grootste angst was, dat hij niets had, om de nieuwe veren te beschermen. Doordat alle

belangrijke veren waren gebroken, zouden de nieuwe veren zouden dan gemakkelijk kunnen breken, voordat ze uitgegroeid zouden zijn. Dus na enig aarzelen besloot ik de havik te vangen en veren toe te voegen aan zijn vleugel en staartveren. In de hoop dat die een adequate bescherming zouden bieden aan de nieuwe veren. Het is jammer dat we geen foto hadden genomen van het resultaat. Omdat ik niet over een voorraad haviksveren beschik, had ik bij elkaar gezocht wat ik kon vinden, en toen ik klaar was met de arme vogel, was hij getooid met: de veren van een havik tarsel, een vrouwelijke roodstaartbuizerd, een vrouwelijke woestijnbuizerd, een giervalk tarsel en een vrouwelijke sakervalk. Hij zag er lachwekkend uit, maar hij was tenminste weer compleet.

Papa Andy

Mijn goede vriend en voormalig leerling valkenier Andy King gaf aan, interesse te hebben in de havik, en ik vond het goed idee dat hij hem zou krijgen. Als er namelijk iemand zou zijn, die de vogel de tijd en toewijding zou geven die hij nodig had, dan was het Andy. Toen Andy de vogel had, besloot hij om een andere weg te volgen dan die ik was ingeslagen, om hem zo goed mogelijk te

Het eerste konijn dat door Griswold wordt geslagen

Andy King met Griswold

helpen bij het muiten. De havik kreeg een intensieve training, waarbij hij slechts een klein beetje gewicht verloor. Op deze manier werd hij al snel tamelijk rustig en kon zo ook langer worden alleen gelaten, zonder dat er een risico bestond, dat de vogel rond zou gaan fladderen en schade zou oplopen aan zijn veren. Ook bracht de havik lange tijd door op de vuist van Andy en werd hij meegenomen voor lange wandelingen om hem goed te laten socialiseren. Om deze tijd minder stressvol te maken, zorgde Andy dat de havik altijd een vleugel had om er aan te kunnen trekken. Dit was meestal een eenden- of een duivenvleugel. Ik heb geen idee wat de oorzaak ervan was, maar h. Het muiten van de havik liet lang op zich wachten en ging ondanks de goede voeding en vitamine-supplementen erg langzaam. Het gewicht van de vogel was niet erg afgenomen, dus daar kwam het in elk geval niet door. In januari kwamen er nog kleine veren bij, op zijn lichaam. De vleugelveren waren al helemaal door de muilt heen, maar bij de staart

bleef het bij zes nieuwe staartpennen en er zaten nog zes oude staartpennen aan. Zo zou het waarschijnlijk blijven tot aan de volgende muilt. Maar de havik kon ten minste worden gevlogen en op deze manier wat jachtervaring opdoen. Andy deed zijn uiterste best om de havik te laten vliegen en indien mogelijk een prooi te laten doden, voordat hij opnieuw in de muilt zou komen.

Door de lange periode van constante omgang met de vogel, duurde het echte trainingsproces om de havik vrij te laten vliegen, relatief kort. De grote angst was dat deze havik, die nooit had gejaagd en vier jaar lang zijn eten voorgeschoteld had gekregen, niet zou weten wat hij zou moeten doen, als hij in de gelegenheid zou worden gesteld te jagen. Daarnaast spreekt het vanzelf dat een havik die niet in conditie is, weinig tot geen kans heeft een fitte en gezonde prooi te vangen. De eerste weken werden dus gebruikt om de spieren van de havik te ontwikkelen, door lange vluchten naar de vuist en veel van de grond op de vuist te springen.

De test

Ik ben in de gelukkige positie dat ik kan jagen op een groot stuk grond, in Zuid-Engeland, waar een grote hoeveelheid fazanten en enkele konijnen zitten. We besloten dat we eerst een fazant en dan een konijn aan de havik zouden presenteren, om te zien wat zijn voorkeur had. Het enige waar Andy en ik ons zorgen over maakten, was dat de havik er zo aan gewend was geraakt, dat hij zijn eten gewoon kreeg, zonder er wat voor te doen, dat hij zou weigeren een levende prooi te grijpen. Maar deze angst bleek volledig ongegrond. Toen er uiteindelijk een prooi aan de vogel werd gepresenteerd, reageerde de havik precies zoals we hadden mogen hopen. Het eerste weekend waarop we serieus gingen jagen met de havik viel goed, aangezien we zaterdag de mogelijkheid hadden, te jagen op fazanten op het landgoed, waarvoor ik een vergunning heb en de zondag kon worden gebruikt voor het jagen op konijnen op een boerderij, waar Andy mag jagen. Het is in Groot Brittannië verboden om op zondag te jagen op wild, dus het zou op die dag konijn worden of niets. We deden ons best om een makkelijke prooi te vinden voor Griswold, om hem aan te moedigen en hem te overtuigen van de voordelen van jagen. We hadden ons daar echter helemaal niet druk om hoeven maken. Toen we een groot, open grasveld opliepen, waar struikgewassen op stonden, om fazanten aan te trekken, zag Griswold een paar honderd meter verderop een fazantenhaan een paar honderd meter verderop. Hij schoot meteen van de vuist en vloog erop af, hoewel hij niet echt een kans had om de fazant te vangen. Op een bepaald moment leek het er echter op dat hij toch succes zou kunnen hebben, aangezien de fazant niks had gemerkt en rustig verder scharrelde tussen de bosjes. Op het laatste moment kwam de fazant echter bij zijn positieven en schoot weg, op een manier, waarop zoals alleen fazanten dat kunnen. Maar Griswold had ten minste laten zien, dat hij zijn taak serieus nam. We vonden nog twee gemakkelijke prooien en de havik reageerde daar op dezelfde manier op. Eén prooi werd bijna gegrepen, maar ontkwam op het nippertje in het dikke struikgewas.

Griswold, the goshawk

Natuurlijk had dat Andy goedgegaan en de volgende dag zouden we proberen wat konijnen op te jagen voor de havik, en te kijken hoe hij daarop reageerde. We hadden een dag van zeer wisselend succes, in die zin, dat we erin slaagden, zeven konijnen op te jagen, maar het leverde uiteindelijk niets op. De havik had wel een konijn te pakken gekregen, maar hij slaagde er niet in, hem vast te houden en had alleen een pluk wol in zijn klauwen. De positieve kant was, dat de havik mentaal en fysiek er helemaal klaar voor was om te jagen, maar het ontbrak hem alleen nog aan ervaring.

De volgende dagen zouden daar verandering in brengen. Toen we nog een dag gingen jagen op fazanten, bewees de havik ten slotte dat hij toch een echte jager was geworden. Hij achtervolgde twee fazanten met grote snelheid en had miste ze beide op een haar na gemist. Ik kan niet spreken voor de havik, maar Andy en ik raakten een beetje gefrustreerd door het gebrek aan geluk, dat de havik tot nu toe had gehad. Maar de volgende vlucht zou daar verandering in brengen en bezorgde Andy een beloning voor zijn harde werken en geduld met die arme Griswold. We liepen door een ruig grasveld, toen er een paar meter voor ons, een fazantenhaan opvloog in de richting van de struiken niet ver daar vandaan. De havik schoot meteen van de hand en zette de achtervolging in. Hij haalde de fazant in en toen ze beide de rand van het struikgewas bereikten, dook de

fazant erin. De havik vloog een paar meter omhoog en schoot er toen achteraan, de bosjes in. Andy en ik renden er allebei op af en werden begroet met het prachtige gezicht van de tarsel havik die over de grond door de bosjes werd getrokken, door een wanhopige, tegenstribbelende fazant. Maar wat hij ook deed, hij kon Griswold niet kwijttraken, en Andy was er al snel bij, om de fazant van hem over te nemen. Vanzelfsprekend kreeg de havik de kans zijn krop te vullen met warm vlees en nadat de riempjes, draal en langveter weer veilig waren bevestigd, zijn Andy en ik een borrel gaan drinken, van de chocolade-jenever, die we hadden gekregen van onze Nederlandse vriendin en valkenier, Margo de Jong.

Een paar dagen later ving de havik ook zijn eerste konijn en hij ving hem op een heel goede manier. Andy zal binnenkort, waarschijnlijk op het moment dat dit artikel verschijnt, ermee stoppen hem te vliegen, om hem binnen te zetten, voor de muit. Hopenlijk zal de havik deze keer helemaal goed door de muit komen en kunnen we een nieuw valkeniersseizoen beginnen met een havik die in perfecte conditie is. Andy heeft heel veel tijd gestoken in Griswold, maar nu we hem op zijn eerste jachtbuit hebben zien zitten, weten we dat het alleen beter kan worden. Dat maakt dat het allemaal de moeite waard was. Griswold heeft zijn test als jachthavik doorstaan.

[Vertaling: Renske Schuilenga]

Succesvol spookbeeld met

Wilde roofvogels zijn de afgelopen twee eeuwen dankzij menselijke onkunde vaak op het randje van uitsterven gebracht. Maar veel soorten krabbelen er weer bovenop, dankzij goede natuurbescherming. Deze Loer: de kerkuil

Terug naar de jaren vijftig! Deze kreet associeert een groot deel van de bevolking met spruitjeslucht. Maar bij de kerkuil klinkt dit als goed nieuws. Want het aantal broedparen is weer terug op het niveau van de jaren vijftig. Toen geluk ook bij kerkuilen nog heel gewoon was. In 2007 broedden maar liefst 3120 paar kerkuilen in Nederland en 1000 paar in Vlaanderen. Dit melden de Nederlandse kerkuilgoeroe Johan de Jong en Vlaams kerkuilcoördinator Ludo Smets. Eind jaren zeventig waren nog enkele honderden paartjes over. Dit spectaculaire natuurbeschermingssucces is te danken aan de inzet van uilenlief-

hebbers. In Nederland plaatsten zij 15000 kasten in boerenschuren en kerken. Die worden nu jaarlijks gecontroleerd door een leger van 800 vrijwilligers. Zij ringen de jongen en maken jaarlijks de kasten schoon om ziektes te voorkomen. De uil is dankzij die natuurbescherming wel volledig afhankelijk geworden van broedkasten. In Nederland broedt bijna 98 procent van alle uilen in een nestkast. In Vlaanderen 80 procent.

Een andere trend is de ontkerkelijking die toeslaat bij de kerkuil. Broedde in 1983 nog 40 procent van alle paren in een kerk, nu is dat in Nederland nog maar drie procent. Tachtig procent broedt nu in boerenschuren.

De Engelse naam Barnowl (schuuruil) lijkt dus steeds meer van toepassing. Al is dit percentage iets vertekend, omdat de uil juist bij boeren toenam, terwijl het aantal kerkkasten gelijk bleef. Bij de katholieke Vlamingen broedt nog 30 procent van de uilen in de kerk. Dit percentage neemt echter wel af.

Verkeersdoden

Toch klinkt niet enkel Hallelujagezang uit kerkuilenland. Er zijn veel verkeersdoden te betreuren. "Verkeer is doodsoorzaak nummer één", zegt Johan de Jong. Hij is de Fries, die aan de basis stond van het Nederlandse Kerkuilenprogramma. In zijn leven ploos hij ruim 100.000 uilenballen uit. "Van alle jongen die uitvliegen, gaat in het eerste jaar 90 procent dood. Van alle uilen die sneuvelen, komt 67 procent onder een auto. Samen met andere uilensoorten in Nederland staan ze in de top vijf van dierlijke verkeersslachtoffers." De reden is simpel. De kerkuil leeft bijna uitsluitend van muizen en wegbermen zijn een

verkeersprobleem

70 procent van alle pas uitgevlogen kerkuilen sneuvelt in het verkeer. Ze vliegen recht tegen de auto's aan of worden in de slipstream meegezogen.

Walhalla voor de veldmuis. Bermen trekken dus uilen aan. "Uilen op jacht gaan op hectometerpaaltjes en reflectorpaaltjes zitten in de wegberm", zegt De Jong. "Ze hebben de neiging om na het vangen van een muis op anderhalve meter hoogte over de weg te zweven. Zo botsen ze met auto's. Kerkuilen worden ook meegezogen in de slipstream van een vrachtwagen, terwijl ze op een paaltje zitten. Dan kwakken ze tegen de ruit van een auto die achter die vrachtwagen zit."

De Kerkuilenwerkgroep Nederland heeft van alles uitgedokterd om dit probleem op te lossen. "We hebben de knelpunten in Friesland in kaart gebracht waar de meeste kerkuilen sneuvelen en we hebben Rijkswaterstaat gevraagd of ze die paaltjes verder van de weg kunnen plaatsen. Dat is nog niet uitgevoerd en zou te duur zijn. We deden onderzoek met kerkuilen in Vogelasiel Ureterp. Wij wilden hectometerpaaltjes ontwerpen waar ze niet op gaan zitten. Paaltjes met punten, stroomdraad. Alles hebben we

geprobeerd. Maar ze blijven er gewoon landen en vouwen hun klauwen om de hindernis."

Ook de Vlamingen brengen nu de meest dodelijke wegdelen in kaart. Zij doen dit in samenwerking met het Ministerie van Leefmilieu, Natuur en Energie. "Dat deden we de afgelopen jaren al. De komende vier jaar gebeurt het structureel", zegt Ludo Smets. "Op de gevaarlijkste punten moet dan een ander bermbeheer komen. Muizen zitten veel in kort gras. Je zou dus een laag struiken moeten planten. Je kunt ook bomenrijen plaatsen tegen de weg, zodat de uilen er niet vlak over vliegen."

In slechte muizenjaren vallen ook meer verkeersslachtoffers. De uilen trekken dan meer richting wegberm. De muizen blijken steeds de achilleshiel van de kerkuil. Ook in de winter. Bij een pak sneeuw kan de uil ze niet meer vinden. "Drie jaar geleden in maart viel een pak sneeuw en binnen een week vond ik in de omgeving van Ureterp in Friesland

40 uilen, die dood waren gegaan door ondervoeding", zegt De Jong. "De reeks zachte winters van de laatste jaren zonder sneeuw helpen de uil dus. Maar met een slecht muizenjaar en een flinke winter kan de stand zo weer inzakken."

Johan de Jong weegt jonge uil

Hangsloten

Ondanks alle klappen overleeft de kerkuil. Dankzij zijn levensmotto, 'Gaat heen en vernieuwvuldigt u'. Een kerkuil kan in een goed muizenjaar wel drie broedsels produceren en twintig jongen grootbrengen. Een klap door sneeuwval en strenge winters is hij daardoor snel te boven. Het legendarische fokvermogen van de kerkuil geeft hem bij roofvogelkwekers de bijnaam "de Barnevelder".

Kwekers kennen geen slechte muizenjaren. Zij houden daarom ieder broedseizoen kerkuilen over die ze niet kunnen verkopen en sommige kwekers willen hun uilenoverschot zelfs uitzetten in het wild. Maar fokvogels uitzetten is illegaal. Natuurbeschermers willen deze fokvogels niet in het wild hebben, omdat kwekers soms de Europese kerkuil kruisen met landsvreemde ondersoorten als de Amerikaanse kerkuil. Volgens Ludo Smets treedt deze zogenaamde genetische vervuiling in Vlaanderen al op via ontsnapte kweekvogels. Dat is niet in het Vlaamse belang; in de moderne natuurbescherming staat raszuiverheid voorop.

Smets meldt daarnaast, dat jaarlijks bij enkele tientallen kasten wordt ingebroken om de jongen mee te nemen als huisdier. De Vlaamse Vogelbescherming heeft zelfs al duizend hangsloten besteld om de kasten tegen inbraak te beschermen. Is dat geen buitenproportionele maatregel, gezien het kweekoverschot? "Wij vinden van niet. We zien nog steeds dat sommige mensen gemakkelijk geld denken te kunnen verdienen door jonge uilen uit te halen voor de verkoop aan particulieren. Precieze cijfers heb ik niet."

Volgens Johan de Jong vindt in het katholieke zuiden van Nederland nestroof plaats bij kerkuilen. "In Brabant en Limburg ken ik een aantal gevallen waar particulieren uilskuilens uithaalden voor de handel. Maar over het algemeen worden weinig nesten door mensen leeggehaald. Het is ook moeilijk om kerkuilen mee te nemen. Je moet bij de boer in de schuur inbreken. Bij steenuilen komt nestroof meer voor, omdat die in bomen broeden. Buiten het zicht van mensen."

Wie dus toch beslist een kerkuil als huisdier wil, maar ruzie met boer, politie en een boete van enkele honderden euro's wil vermijden, kan het beste een kweker bellen. Die heeft

voor enkele tientjes een uil te koop. Om de roofvogelhouderij geen slechte naam te bezorgen is het belangrijk om ruime huisvesting te regelen met bewegingsvrijheid. Wat de eisen voor dierenwelzijn betreft leven we

niet meer in de jaren vijftig. Iedereen die een beetje sympathie heeft voor dit succesvolle spookdier heeft zal dat toejuichen.

[tekst: Rypke Zeilmaker / foto: Wil Meinderts]

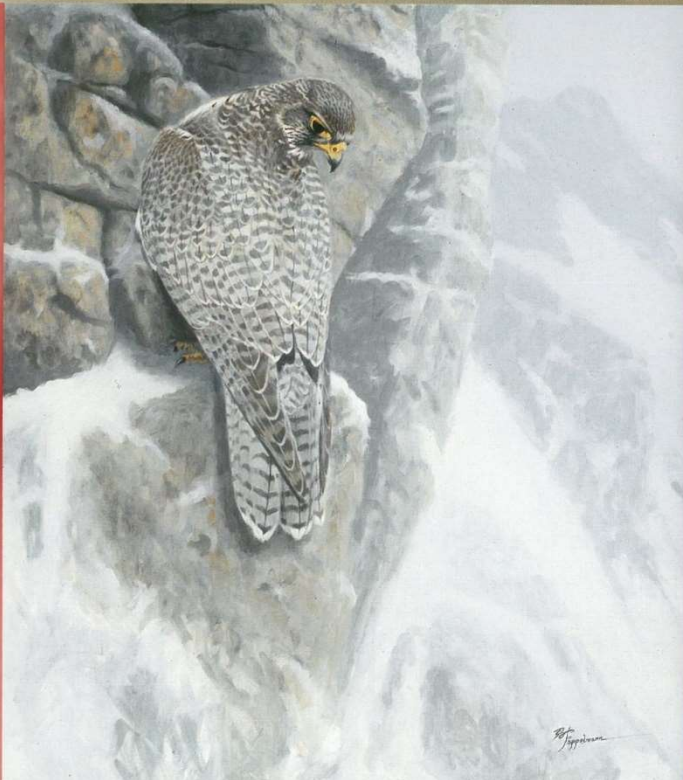
Spook

De kerkuil (*Tyto alba*) komt over de hele wereld voor, verdeeld in 35 ondersoorten. Zijn Latijnse achternaam, *alba* slaat op de witte onderdelen, die hem samen met zijn nachtelijke leven tot spookverschijning maken. De andere ondersoort in ons land, *Tyto alba guttata* heeft een bruine buik. Bijgelovige boeren kruisigden de kerkuil vroeger levend aan de deurpost. De uil zou ongeluk brengen en in sommige dergewereldlanden wordt hij daarom nog steeds gedood. Wie zelf een kerkuil heeft en daar thuis plezier aan beleeft, kan voor dat plezier ook iets terugdoen. Via lokale kerkuilwerkgroepen kun je als vrijwilliger bijdragen aan de bescherming van uilen in het wild. Een soort collecte in natura dus. De Nederlandse werkgroep opent een nieuwe website: www.kerkuil.com, waarop alle contactgegevens staan.

In de wereldwijde cultuurtraditie komen roofvogels steeds positief uit de verf. Van Egyptische godensymbolen tot schilderijen van Middeleeuwse meesters als de gebroeders Van Eyck. Roofvogels zijn nog steeds populair. Daarom in iedere Loer aandacht voor roofvogelliefhebbers die op een artistieke manier een oude liefde vormgeven: roofvogels en valkerij. Deze Loer: Bernd Pöppelmann

'Campagne voeren met de kwast'

'Critici van realistische wildlife-schilders beweren dat je net zo goed een foto kunt maken van een dier. Ik vind nog steeds dat dit niet opgaat. Een foto vangt maar een honderdste seconde. Je vangt niet het wezen van het dier, de beweging en emotie. Vaak zijn foto's toch nog statisch terwijl een dier

De Loer podium staat open voor kunstenaars die zich laten inspireren door roofvogels.

Ben je dus roofvogelliefhebber en daarnaast talentvol, origineel, ambachtelijk, stijlvol, kortom klaar voor de grote doorbraak? Mail het ons via info@deloer.nl met voorbeelden van jouw werk op gebied van schilderkunst, fotografie, beeldhouwen enzovoort.

hoort te bewegen, ze zitten nooit helemaal stil. In een schilderij waar je een maand mee bezig bent, kun je dat leven en die beweging veel beter vastleggen. Als je langs een schilderij van een sperwer loopt moet je het gevoel krijgen dat hij tegen je aan vliegt.

Wanneer ik vogels alleen via de verrekijker kende, zou ik ze niet kunnen schilderen. Abij kennen, liefst ook vasthouden. Dat is moeilijk wanneer je bijvoorbeeld een leeuw schildert, maar dan bezoek ik een dieren-tuin. Als valkenier heb ik bijna alle soorten

roofvogels gehouden en dus ken ik ze van dichtbij. Van hun houdingen en bewegingen maak ik schetsen. Ik fotografeer ook om details vast te leggen en in combinatie met veldwaarnemingen maak ik vervolgens het schilderij. Mijn werk heeft een missionaire

Naam: Bernd Poppelmann

Leeftijd: 62

Beroep: Kunstenaar

Valkenier: Sinds 1967, tijdelijk vogelloos door grote drukte

Vogelfavoriet: Sperwer, eerste vogel die Poppelmann als valkenier kreeg

kant. Kunst kan helpen bij natuurbe-
scherming en ik wil mensen bewust
maken van de schoonheid van de
natuur, maar ook de bedreigingen door-
dat mensen steeds meer ruimte inne-
men. Een deel van het geld dat ik aan
mijn werk verdien sta ik bijvoorbeeld af
aan natuurbeschermingsprojecten,
zoals de zeearendwerkgroep. Ik werk
ook mee aan onderwijs waarbij ik met
kinderen de natuur inga en ze leer
schilderen in een kunstklas. Tot vorig

jaar had ik nog een sperwer maar mijn val-
keniersbestaan kent even een pauze,
omdat ik als kunstenaar momenteel veel
moet reizen naar exposities. Zoals Jagd
und Natur, een beurs in Dortmund waar
jaarlijks 70.000 mensen op af komen. Toen
ik roofvogels had kon ik nooit langer dan
een dag of een paar dagen weg, anders
moest ik meteen een deskundige oppas
regelen. Maar zodra ik weer tijd heb, pak ik
het valkeniersleven weer op."

www.bernd-poepelmann.com

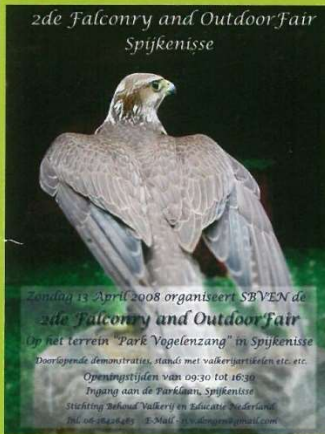
Falconry & Outdoor Fair 2008 13/4/2008

Op zondag 13 april 2008 organiseert de Stichting Behoud Valkerij en Educatie Nederland de Falconry & Outdoor Fair 2008 in Spijkenisse. Op deze beurs zal alles dat met valkerij, jacht, roofvogels en outdoor gebeuren te vinden zijn.

Er zullen deze dag diverse demo's gegeven worden, zoals roofvogeldemo's, demo's met kijkers e.d. en nog vele andere leuke dingen.

Het is voor de tweede maal dat een dergelijke beurs in Spijkenisse georganiseerd wordt met echter het verschil dat het deze maal door de Stichting Behoud Valkerij en Educatie Nederland georganiseerd zal worden.

Er zijn al een aantal standhouders welke hebben toegezegd deel te nemen aan deze fair en we hopen ook op uw aanwezigheid.

De beurs met passie voor wild, jacht en natuur 11-13/4/2008

Meer dan een begrip

Op 11, 12 en 13 april 2008 worden alle jagers en sympathisanten voor de tiende keer uitgenodigd naar Flanders Expo Gent om er samen te genieten van het gevarieerde aanbod en de

Agenda

Stuur aankondigingen voor evenementen, demonstraties en exposities tijdig op. Let op de twee-maandelijke interval. Vermeld datum evenement, plaats / adres en telefoonnummer, openingstijden en evt. entreeprijs; wat er te doen is, en evt. website voor verdere gegevens. Een foto is ook welkom. Vermelding in de Loer Agenda is gratis.

Stuur op naar: **de Loer, Postbus 43, 4100 AA Culemborg** of email: agenda@deloer.nl

gezellige sfeer eigen aan dit unieke ontmoetingsmoment.

Een BV als boodschapper

Noah, de Duitse Staande Korshaar, werd als Bekende Viervoeter door de organisatoren aangezocht om ook bij deze editie de boodschap uit te dragen. Geen opdracht voor beginners, weet Noah, want vanuit zijn ervaring beseft hij dat een 10th edition synoniem staat voor een vlekkeloze organisatie en een onberispelijk apport...

Een vaste waarde

In 2008 zullen opnieuw jachthoorns weerklinken boven Gent. Jagers, roofvogels en honden zullen het vertrouwde signaal opvangen en samen met steeds meer geïnteresseerden het spoor naar Flanders Expo volgen. Terwijl hier en daar mensen worstelen met de perceptie van jacht en jager, profileert HUNTING Belgium zich steeds sterker als sociaal aanvaard hoogtepunt en vaste waarde in het leven van elke jager. Noteer nu alvast de data in uw agenda, zodat ook u aanwezig bent op deze belangrijke afspraak!

Valkerij & Natuurbeurs 2008: Meesters van het Luchtruim 11/5/2008

Het thema van de Valkerij & Natuurbeurs sluit ieder jaar weer aan op sfeer en uitstraling van de beurs. Voor 2008 kiezen we als thema 'Meesters van het Luchtruim'.

De Valkerij & Natuurbeurs luidt het begin van de zomer in nadat de valkeniers hun wild-beheerverplichtingen achter de rug hebben en eindelijk tijd vinden om elkaar weer te ontmoeten.

Gedurende de beurs tonen de arenden hoe zij het luchtruim boven Tilburg beheersen. Natuurlijk zullen ook de spectaculaire stootduiken, die de valken maken op de loer, te zien zijn. De hoge vlucht zoals het werk met de valk wordt genoemd ademt de gehele ambiance die de valkerij vertegenwoordigt. De valkeniers tonen ook andere vrij vliegende roofvogels zoals de speelse Woestijnhaviken en grote gieren, mooi van lelijkheid.

U bent te gast op een ontspannen en gezellige beurs met een gevarieerd aanbod aan materialen die de standhouders uit Noord Europa u presenteren. Producten op het gebied van valkerij, jacht en natuur, telemetrie, boeken, tuigage, lifestyle en outdoorartikelen. Kunstenaars presenteren schilderijen en foto's. Vogelwerkgroepen en andere non-profit organisaties geven een overzicht van hun activiteiten. Zoals te doen gebruikelijk in ons Bourgondisch Brabant zullen ook de pinten en culinaire geneugten niet worden vergeten. Er is een groot terras vanwaar men de verrichtingen van de valkeniers op het 'vliegveld' kan volgen.

De kinderen kunnen zich laten schminken als kerkuil of roofvogel en beleven spannende momenten dichtbij de roofvogels, gaan braakballen pluizen of genieten van de vele dieren in het park.

Datum Beurs: 11 mei 2008

Locatie Beurs:

Dierenpark De Oliemeulen, Tilburg

Volwassenen € 8,00

Kinderen 3 t/m 12 € 7,00

65+ € 6,00

www.valkerij-natuur.nl

VALKENIERSWEDSTRIJD

GOLDEN GLOVE

2008

OP ZONDAG 7 SEPTEMBER 2008
VAN 10 TOT 18 UUR (inkom 5 euro)
OP DE TERREINEN VAN K.F.C. LENNIK
AAN PROSSECIESTRAAT B1750 LENNIK
INFO: www.valkerij-neverland.com
VERGALLE ANDY 0497- 70 94 24

International Breeding
and Trading Program
for Birds of Prey

Falconiformes

BEZOEK NU DE FALCONIFORMES WEBSHOP EN
BESTEL UW BENODIGDHEDEN EENVOUDIG VANUIT
UW LUIE STOEL!

Waterbakken | Bellen | Blokken | Dralen | Handschoenen | Huiden | Leer/Jessies | Kleding | Sprengels | Boeken | Broedmachines
(Prinsey/Heka) | Broedbenodigdheden | dvd's | Gereedschap | Loeren/Langvetters | Casting jackets | Staarthoezen | Schilderijen
Kisten | Telemetrie | Transportkisten | Preparaten/vitamines | En meer...

Handschoenen

Leuke en mooi afgewerkte handschoenen.

De aanbieding is ook per email te bestellen.
Stuur naar: info@falconiformes.nl
Vergeet niet uw adres en artikelnr. te vermelden.

Prijzen inclusief BTW en exclusief € 5,00 verzendkosten
voor Nederland, België en Duitsland

Model	Maat	Artikelnr.	Lengte in cm.	Prijs
K Valk	S	Art. nr. 3457090201	28 cm.	€ 24,00*
K Buizerd/Havik	M	Art. nr. 3457090201	33 cm.	€ 29,00*

Bij aankoop van 2 handschoenen (naar keuze)
ontvangt u bovendien een **GRATIS!**
Abonnement voor 3 nummers van 'de Loer'

andere modellen (L en XL) op aanvraag. Zowel links als rechts verkrijgbaar.

Bezoek www.falconshop.nl

Falconiformes is de grootste leverancier van roofvogelbenodigdheden in Europa. U vindt in onze webshop werkelijk alle benodigdheden
voor uw roofvogel en valkerijproducten in het algemeen. U kunt moeiteloos online bestellen en alles wordt keurig op uw adres afgeleverd.

Surf voor het complete assortiment naar: www.falconshop.nl